

Monitoring OPDC Utrecht

Vijfde meting

Regiomonitor Utrecht Voortijdig schoolverlaten

R. Kennis

T. Eimers

M. Roelofs

beroepsonderwijs
arbeidsmarkt

MONITORING OPDC UTRECHT: VIJFDE METING

Monitoring OPDC Utrecht: vijfde meting

R. Kennis
T. Eimers
M. Roelofs

Juni 2015

KBA Nijmegen
Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024- 382 32 40 / info@kbanijmegen.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

R. Kennis
T. Eimers
M. Roelofs

Monitoring OPDC Utrecht: vijfde meting

ISBN 978-90-77202-83-8
NUR 840

© 2015 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt / ITS, Radboud Universiteit, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

Managementsamenvatting	1
1 Inleiding	5
2 OPDC Utrecht als passende plek	9
2.1 Passende plek gezien problematiek	9
2.1.1 Mate en ernst problematiek nieuwe instroom OPDC Utrecht	10
2.1.2 Belangrijke rol in realiseren dekkend aanbod samenwerkingsverband	13
2.2 Passende, succesvolle ondersteuning?	15
2.3 Samenvattende conclusies	23
3 Doorgaande schoolloopbaan	25
3.1 Herkomst instromers OPDC Utrecht	25
3.2 Vervolg schoolloopbaan	29
3.2.1 Start It	29
3.2.2 Make It	33
3.2.3 Link It	37
3.2.4 Do It	40
3.2.5 I-klas	48
3.3 Samenvattende conclusies	48
Bijlage 1 – Geïnterviewde personen	51
Bijlage 2 – Methodiek van de probleemprofielen	53
Bijlage 3 – Realisatie van doelen per probleemgebied	57
Bijlage 4 – Realisatie van doelen per leerling	61
Bijlage 5 – Behaalde VO- en MBO-diploma's tot en met oktober 2014	65

Managementsamenvatting

Vijfde meting OPDC Utrecht

Eind 2014 / begin 2015 is de vijfde meting in de monitoring van OPDC Utrecht uitgevoerd. Het samenwerkingsverband, waar OPDC Utrecht onderdeel van uitmaakt, was toen al ruim een jaar aan de slag met Passend Onderwijs. Sinds 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs van kracht, maar Samenwerkingsverband Sterk VO Utrecht en Stichtse Vecht (Sterk VO) was één van de drie pioniers en startte al op 1 augustus 2013 met de invoering van Passend Onderwijs. Hoofddoelen van Passend Onderwijs, waar ook Sterk VO op inzet, zijn het bieden van een *passende plek, ondersteuning op maat* en een *doorgaande schoolloopbaan* voor iedere leerling in het samenwerkingsverband. In de vijfde meting is nadrukkelijk aandacht besteed aan de positie van OPDC Utrecht binnen Passend Onderwijs en de mate waarin OPDC Utrecht er in slaagt bij te dragen aan de genoemde hoofddoelen.

OPDC vaak de passende plek gezien problematiek

OPDC Utrecht is een passende plek voor de meeste leerlingen, gezien de problematiek waarmee deze leerlingen te maken hebben. Vrijwel alle nieuwe instromers (schooljaar 2013-2014) zijn overbelast en kampen met zware en gestapelde problematiek. Zij hebben naast gedragsproblemen vaak ook te maken met problemen op het gebied van studiehouding en –vaardigheden, persoonlijke problemen en/of niveauproblemen.

Relatief veel doorstromers naar Voortgezet Speciaal Onderwijs

Relatief veel leerlingen stromen vanuit OPDC Utrecht door naar het VSO. Deze leerlingen hebben een dermate zware ondersteuningsvraag dat schakeling naar een intensief arrangement nodig is. Al enkele jaren betreft het bijna 30 procent van de leerlingen van Start It en Make It. Ook onder de eerste uitstromers vanuit de I-klassen zijn enkelen naar het VSO geschakeld. De vraag rijst of eerdere doorschakeling direct vanuit het primair onderwijs niet passender was geweest. In dit kader is er vanuit het samenwerkingsverband op verschillende manieren geïnvesteerd in de doorschakeling naar OPDC Utrecht vanuit het Primair Onderwijs om te voorkomen dat een leerling (kort) na plaatsing op OPDC Utrecht weer doorgeschakeld moet worden naar het VSO. Het gaat onder andere om observaties in het PO, voorlichting door Loket Passend Onderwijs, afspraken met Samenwerkingsverband Primair Onderwijs en voorlichting voor leerlingen uit groep 8 en hun ouders. Ondanks deze interventies blijft het percentage leerlingen dat doorstroomt naar het VSO relatief hoog. Blijkbaar is plaatsing op OPDC Utrecht voor deze leerlingen nodig om (goed) zicht te krijgen op de problematiek van de leerlingen en, in samenwerking met de betrokken deskundigen,

te kunnen concluderen dat doorschakeling naar het VSO de meest passende vervolgstap is in de schoolloopbaan van de leerling. Het verdient aanbeveling om binnen OPDC Utrecht zo snel mogelijk zicht te krijgen op de zwaarte en complexiteit van de problematiek om een eventueel benodigde doorschakeling naar het VSO tijdig te realiseren. Dat OPDC Utrecht daar in lijkt te slagen, blijkt uit het feit dat de doorschakeling naar het VSO vanuit OPDC Utrecht iets eerder in de schoolloopbaan van de leerling lijkt plaats te vinden; vaker vanuit leerjaar 1, minder vaak vanuit leerjaar 3. Tegelijkertijd blijft het noodzakelijk dat het Loket Passend Onderwijs nadrukkelijk blijft investeren in het tijdig signaleren van probleemkenmerken die plaatsing in het VSO tot gevolg heeft.

OPDC vervult belangrijke rol in realiseren dekkend aanbod binnen samenwerkingsverband

OPDC Utrecht is zich bewust van haar faciliterende rol in het samenwerkingsverband en speelt in op de vraag van scholen. Sinds schooljaar 2013-2014 zijn er twee integratieklassen (I-klassen) voor leerlingen met internaliserende problematiek. In het schooljaar 2014-2015 zal een derde i-klas opgestart worden voor VMBO leerlingen die het examentraject gaan doen. Deze groep zal ook open gesteld worden voor i-leerlingen afkomstig van het Voortgezet Speciaal Onderwijs, mits zij kunnen functioneren in een medium arrangement. Er is binnen het samenwerkingsverband VO nog geen aanbod voor bovenbouw havo-leerlingen met externaliserende problematiek. Vanuit het SWV wordt nagedacht over mogelijkheden voor deze leerlingen bij OPDC Utrecht of bij de reguliere scholen zelf. OPDC Utrecht denkt mee in het realiseren van een dekkend aanbod, speelt in op vragen vanuit het SWV en blijft daardoor voortdurend in ontwikkeling.

Passende ondersteuning voor merendeel leerlingen

OPDC Utrecht streeft ernaar om de leerlingen de best passende vorm van ondersteuning te bieden, ondersteuning die ervoor zorgt dat de problematiek van de leerlingen vermindert en/of leerlingen met hun problemen leren omgaan (= intern rendement). Bij 18 procent van de leerlingen slaagt OPDC Utrecht daar volledig in; bij 77 procent deels. Ten opzichte van vorig schooljaar hebben in 2013-2014 meer leerlingen al hun doelen – gericht op het aanpakken van problemen – volledig bereikt. Er zijn daarentegen ook meer leerlingen bij wie geen van de doelen *volledig* bereikt zijn. Bij het merendeel van deze leerlingen zijn doelen wel *deels* behaald. Dat betekent dat zij, dankzij de ondersteuning van OPDC Utrecht, een positieve ontwikkeling doormaken. Leerlingen maken deze ontwikkeling door in de gemiddeld ruim 16 maanden die zij op OPDC Utrecht verblijven.

Ontwikkeling naar scherper gedefinieerde routes

Het Samenwerkingsverband VO beoogt mede door de introductie van Passend Onderwijs de verschillende routes tussen PO, VO, VSO, OPDC en MBO beter en scherper te definiëren. OPDC Utrecht wordt (nog) duidelijker als tussenvoorziening geposi-

tioneerd, waarbij zowel de weg naar een intensiever arrangement mogelijk is (OPDC-VSO), maar zeker ook andersom (VSO-OPDC[-VO/MBO]). Deze laatst genoemde route wordt steeds duidelijker zichtbaar. In 2013-2014 zijn voor het eerst enkele leerlingen vanuit het VSO geschakeld naar het OPDC met het doel hen daar examen te laten doen. In 2014-2015 betreft het al een aanzienlijke groep van circa 15-20 leerlingen.

Goede uitstroomresultaten Start It , Make It en Link It, risico bij 18+ en ongediplomeerden

Leerlingen die uitstromen van Start It, Make It en Link It komen in overgrote meerderheid terecht op de beoogde onderwijsbestemming. OPDC Utrecht slaagt er goed in om leerlingen te schakelen naar een plek in het (vervolg)onderwijs en op korte termijn – enkele maanden na uitstroom – is het vsv-percentage nihil, zeker bij de leerplichtige leerlingen. Ook op lange termijn blijven de meeste oud-leerlingen van Start It, Make It en Link It in opleiding. Het aandeel leerlingen dat een startkwalificatie weet te behalen ligt, ook bij de oudere uitstroomcohorten, nog niet erg hoog omdat veel leerlingen nog steeds in opleiding zijn. Het rendement op lange termijn is daarom nog niet duidelijk. De resultaten van het oudste uitstroomcohort (2009-2010) laten - vijf jaar na uitstroom - een toenemend VSV-percentage zien. Twee factoren spelen hierbij een belangrijke rol. De eerste factor is de leeftijd van de leerling. Het percentage vsv-ers loopt zichtbaar op in het jaar dat leerlingen 18 jaar worden en de leer/kwalificatieplicht afloopt. Deels hebben deze leerlingen wel een diploma mbo-1 op zak. Diegenen met een baan van ten minste 12 uur per week worden niet tot de groep vsv-ers meegerekend. De tweede factor is het behalen van een vo-diploma. Leerlingen met vo-diploma hebben een kleinere kans om vsv-er te worden dan leerlingen zonder vo-diploma. Eenzelfde logica geldt ook voor Do It leerlingen met en zonder mbo-1 diploma (AKA).

Route naar Do It nog weinig gevonden, tegelijkertijd vragen bij perspectief van de leerlingen

OPDC Utrecht vervult naast de rol van Plusvoorziening voor het VO ook de rol van Plusvoorziening voor mbo niveau 1. Vanaf augustus 2014 omvat Do It leerwerktrajecten (vmbo-b) en vervult het de rol van entreeopleiding voor overbelaste studenten. Geconstateerd wordt dat een groot deel van de beoogde populatie voor de entreeopleiding niet terecht komt op het OPDC: uit (ander) onderzoek naar de Utrechtse mbo-instellingen komt naar voren dat circa een kwart van de studenten in de mbo-1-opleidingen (in 2013-2014) als overbelast te typeren is. Dit zou betekenen dat van passende ondersteuning (op het mbo) niet altijd sprake is. De uitsortering van leerlingen vanuit het VO naar de reguliere entreeopleidingen versus de entreeopleiding voor overbelasten (i.c. Do It) zou dan ook een belangrijk aandachtspunt moeten zijn binnen het project de Overstap. Ook de intake van het MBO blijft hierin een onderwerp van belang.

Hoewel Do It als entreeopleiding voor overbelasten dus voor een grotere groep leerlingen dan de huidige groep een passend alternatief lijkt te zijn, constateren we tegelijkertijd dat het rendement van het huidige Do It beperkt is. Weliswaar is het diploma-rendement de afgelopen twee jaar toegenomen tot 73 procent, op termijn slagen veruit de meeste leerlingen van Do It er niet in om een startkwalificatie te behalen. Leerlingen die met diploma op mbo-1 uitstromen naar werk (12 uur of meer) worden niet tot de groep vsv-ers gerekend. Toch lijkt ook voor een deel van de leerlingen die er niet in slagen een mbo-1-diploma te behalen de uitstroom richting werk het meest kansrijk. Het is belangrijk om binnen Do It een kwalitatief goede uitstroomrichting naar de arbeidsmarkt te creëren, inclusief de overstap/transitie naar werk. Dit is reeds op gemeentelijk niveau en in regionaal overleg een belangrijk punt van aandacht (werkgroep 'Kansen voor jongeren in een kwetsbare positie'). De ontwikkelingen rondom de entreeopleiding helpen om meer greep te krijgen op de (juiste) routes voor overbelaste jongeren, waaronder de route naar arbeid.

Het andere deel van de entreeleerlingen zal het entreediploma halen met doorstroom naar mbo-niveau 2, omdat ze het vereiste taal- en rekenniveau hebben behaald. Gezien de resultaten van de voorgaande jaren, blijft ook voor deze groep de vraag bestaan in hoeverre het hen lukt een startkwalificatie te halen.

OPDC Utrecht heeft voor veel doorstromers uit de eigen voorziening (doorstromers vanuit Make It) en voor diverse nieuwe instromers gekozen voor inschrijving als leerling in het vmbo-b leerwerktraject. Voorheen werden deze leerlingen ingeschreven als AKA-leerling. Inschrijving als leerling in het vmbo-b leerwerktraject biedt, in vergelijking met de entreeopleiding, meer stagemogelijkheden (drie dagen in plaats van twee dagen) en is ook toegankelijk voor leerlingen jonger dan 16 jaar. Ook voor deze leerlingen moet de toekomst uitwijzen in hoeverre zij erin slagen een startkwalificatie te behalen.

1 Inleiding

Regiomonitor VSV Utrecht

Leerlingen van OPDC Utrecht worden gevolgd in de Regiomonitor VSV Utrecht; daarmee wordt de schoolloopbaan van de jongeren gevolgd en kan de effectiviteit van OPDC Utrecht worden bepaald. Het monitoren van de jongeren is gestart met de oprichting van OPDC Utrecht in 2009. Inmiddels zijn er vijf metingen uitgevoerd. De vijfde meting is eind 2014 / begin 2015 uitgevoerd. Het samenwerkingsverband, inclusief OPDC Utrecht, was toen al ruim een jaar aan de slag met Passend Onderwijs (het eerste jaar als pionier). In deze rapportage, waarin verslag wordt gedaan van de vijfde meting, wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de positie van OPDC Utrecht binnen Passend Onderwijs.

Passend Onderwijs

Sinds 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs van kracht. Het uitgangspunt van Passend Onderwijs is dat alle kinderen een passende plek in het onderwijs krijgen, een plek die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Om elk kind die passende plek te kunnen bieden, werken scholen voor primair en voortgezet (speciaal) onderwijs met elkaar samen in regionale samenwerkingsverbanden.

Samenwerkingsverband Sterk VO Utrecht en Stichtse Vecht was één van de drie pioniers op het gebied van Passend Onderwijs. Zij startte al op 1 augustus 2013 met Passend Onderwijs. Dat betekent dat de scholen voor voortgezet onderwijs in Utrecht en Stichtse Vecht in schooljaar 2013-2014 al een zorgplicht hadden, ofwel de verantwoordelijkheid om iedere leerling met een extra ondersteuningsbehoefte een passende onderwijsplek te bieden, op de eigen school of op een andere (reguliere of speciale) school binnen het samenwerkingsverband. Sterk VO maakt wat betreft het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte onderscheid in:

- regulier voortgezet onderwijs met extra ondersteuning: schoolarrangementen, individuele arrangementen (basis ondersteuningsarrangement);
- tussenvoorzieningen: OPDC Utrecht en integratieklassen (medium ondersteuningsarrangement);
- voortgezet speciaal onderwijs (intensief ondersteuningsarrangement).

Positie van OPDC Utrecht binnen Passend Onderwijs

In interviews die in het kader van de vijfde meting zijn gevoerd met betrokkenen van OPDC Utrecht¹ is gesproken over de positie van OPDC Utrecht binnen Passend Onderwijs. Naar voren kwam dat het OPDC, met de invoering van Passend Onderwijs, beter en duidelijker is gepositioneerd in het samenwerkingsverband en in het gehele ondersteuningsaanbod. Het samenwerkingsverband is verplicht te investeren in een dekkend aanbod van voorzieningen en OPDC Utrecht maakt – als medium arrangement – onderdeel uit van dit onderwijs- en ondersteuningsaanbod. Zij heeft nadrukkelijk een faciliterende rol en dient in te spelen op de vraag vanuit (scholen binnen) het samenwerkingsverband, gericht op het realiseren van een dekkend aanbod voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Die vraag kan afkomstig zijn uit het regulier onderwijs, maar ook uit het speciaal onderwijs. Waar OPDC Utrecht voorheen voornamelijk leerlingen uit het regulier onderwijs bediende (overstap regulier voortgezet onderwijs naar medium arrangement), is nu ook de overstap van het voortgezet speciaal onderwijs naar OPDC Utrecht (intensief naar medium arrangement) een reële mogelijkheid. Deze overstap wordt gezien als tussenstap in de ‘opstroom’ naar regulier onderwijs. Op OPDC Utrecht zitten, in vergelijking met het voortgezet speciaal onderwijs, meer leerlingen in een klas en is sprake van een meer schoolse aanpak. De gedachte is dat de leerlingen op deze manier beter voorbereid worden op het reguliere onderwijs en dat de zekerheid op een succesvolle schoolloopbaan hiermee vergroot wordt.

Instroom in het OPDC in 2013-2014

In 2013-2014 zaten 220 leerlingen op OPDC Utrecht. 115 van deze 220 leerlingen zijn in 2013-2014 nieuw ingestroomd. Voor het eerst is ook gestart met twee *integratieklassen* voor leerlingen met zware internaliserende problematiek ('I-klassen'). Er is een integratieklas vmbo BBL/KBL en een integratieklas TL/havo/vwo vormgegeven. In de I-klassen zaten in 2013-2014 24 leerlingen, onder wie 13 nieuwe instromers (de andere leerlingen zaten in 2012-2013 in een ander programma van OPDC Utrecht). Het volgende overzicht toont het aantal nieuw ingestroomde leerlingen per programma, en zet dit af tegen voorgaande jaren.

1 Lijst met namen van geïnterviewde personen in bijlage 1.

Tabel 1.1 – Aantal en percentage nieuwe leerlingen (instroom) per jaar en per programma OPDC Utrecht

Programma	Cohort 2009-2010		Cohort 2010-2011		Cohort 2011-2012		Cohort 2012-2013		Cohort 2013-2014	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Start It	92	42	75	61	55	44	55	41	41	36
Make It	-	-	-	-	45	36	43	32	33	29
- Leerjaar 2					18	15	24	18	19	17
- Leerjaar 3					27	22	19	14	14	12
Link It	33	15	21	17	4	3	5	4	6	5
Do It	95	43	27	22	20	16	30	23	22	19
I-klas	-	-	-	-	-	-	-	-	13	11
- Leerjaar 1									2	2
- Leerjaar 2									4	3
- Leerjaar 3									7	6
Totaal nieuwe instroom	220	100	123	100	124	100	133	100	115	100

Het aantal nieuwe leerlingen is in 2013-2014 licht gedaald. Het is niet duidelijk welke oorzaken hieraan ten grondslag liggen. Mogelijk slaagt het regulier voortgezet onderwijs er in om handelingsgericht te werken, zodat instroom in het OPDC voorkomen kan worden. De komende jaren zal blijken of de instroom in OPDC Utrecht blijvend lager zal zijn of verder zal gaan dalen.

Onder de nieuwe leerlingen zaten in 2013-2014 voor het eerst ook een aantal leerlingen die vanuit het VSO naar OPDC Utrecht zijn geschakeld. Hier wordt verderop in de rapportage dieper op ingegaan.

Leeswijzer

Hoofddoelen van Passend Onderwijs zijn het bieden van een *passende plek* (met *ondersteuning op maat*) en een *doorgaande schoolloopbaan* voor iedere leerling in het samenwerkingsverband. In deze rapportage kijken we in hoeverre OPDC Utrecht bijdraagt aan het bereiken van deze doelen. In hoofdstuk 2 gaan we in op OPDC Utrecht als 'passende plek' binnen het samenwerkingsverband. In hoofdstuk 3 staat de 'doorgaande schoolloopbaan' centraal.

2 OPDC Utrecht als passende plek

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op OPDC Utrecht als *passende plek*. We gaan in op een tweetal aspecten. Ten eerste kijken we in hoeverre OPDC Utrecht een passende plek is voor de leerlingen die zij binnen heeft, gezien de problematiek waarmee deze leerlingen te maken hebben. Ook besteden we in dit kader aandacht aan de rol die OPDC Utrecht heeft in het realiseren van een dekkend aanbod binnen het samenwerkingsverband.

Ten tweede besteden we aandacht aan de mate waarin OPDC Utrecht er in slaagt passende ondersteuning te bieden en problemen van de leerlingen aan te pakken. Vrijwel alle leerlingen op OPDC Utrecht hebben te maken met een stapeling van problemen. Ondersteuning op school, in het gezin en in de buurt is nodig om problemen aan te pakken. OPDC Utrecht streeft ernaar samen met hulpverleners de best passende vorm van ondersteuning te bieden, ondersteuning die ervoor zorgt dat de problematiek van de leerlingen vermindert en/of leerlingen met hun problemen leren omgaan. De mate waarin leerlingen zijn ondersteund bij hun problemen noemen we het *intern rendement*.

2.1 Passende plek gezien problematiek

In deze paragraaf wordt ingegaan op de problematiek van de leerlingen die in 2013-2014 op OPDC Utrecht zijn ingestroomd. Duidelijk wordt dat alle leerlingen te maken hebben met zware en gestapelde problematiek. Gezien deze problematiek is OPDC Utrecht een passende plek voor de betreffende leerlingen.

Om de problematiek van de instroom in beeld te brengen, wordt gebruik gemaakt van een methodiek waarmee het mogelijk is om voor elke deelnemer een eenduidig probleemprofiel op te stellen.

Er worden vijf verschillende probleemprofielen bij jongeren onderscheiden:

- Gedragsproblematiek
- Persoonlijke problematiek
- Problemen in de studiehouding/-vaardigheden
- Problemen met het studieniveau
- Loopbaanproblematiek

In bijlage 2 is een nadere toelichting van de methodiek opgenomen. Hier volstaan we daarom met een korte toelichting.

Kort gezegd is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. Gedragsproblematiek gaat boven Persoonlijke problematiek dat weer boven Problemen in de studiehouding/studievaardigheden gaat. Onderaan de ladder staat Loopbaanproblematiek. Een leerling met gedragsproblemen krijgt altijd het profiel Gedragsproblematiek, ongeacht of er ook sprake is van nog andersoortige problemen. Een leerling met persoonlijke problemen komt altijd in het profiel Persoonlijke problematiek, ongeacht andere problemen, tenzij... er sprake is van gedragsproblematiek, want dan was immers het profiel Gedragsproblematiek van toepassing. Zo heeft een leerling met het profiel Problemen studiehouding/vaardigheden bijvoorbeeld problemen met de studiehouding, mogelijk ook niveauproblemen en loopbaanproblemen, maar géén gedrags- en persoonlijke problemen. Logischerwijs geldt voor het profiel Loopbaanproblematiek, dat leerlingen met dit profiel uitsluitend te maken hebben met loopbaanproblemen en met niets anders.

Het voordeel van de indeling is duidelijk wanneer we kijken naar het profiel Loopbaanproblematiek. Dit profiel heeft in deze methodiek geen andere soorten problemen, waardoor het mogelijk is de hele studiekeuze-problematiek scherp af te bakenen van de andere problemen.

Een andere consequentie van de gekozen indeling is dat het profiel Gedragsproblematiek mogelijk alle andere soorten onderliggende problemen kan omvatten. In wat mindere mate geldt dat ook voor het profiel Persoonlijke problematiek.

Leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Gedragsproblematiek en leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Persoonlijke problematiek rekenen we tot 'overbelasten'.

2.1.1 Mate en ernst problematiek nieuwe instroom OPDC Utrecht

Voor het bepalen van de probleemprofielen is het dossier (startdocument) van de nieuw ingestroomde leerlingen bekeken. Van alle 115 nieuw ingestroomde leerlingen was het startdocument beschikbaar in Magister.

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer van de vijf probleemprofielen voor de nieuw ingestroomde leerlingen in 2013-2014. Het aantal leerlingen met het profiel Gedragsproblematiek is, na een paar jaar licht te zijn afgenomen, in 2013-2014 weer toegenomen. Slechts drie leerlingen hebben een ander probleemprofiel dan Gedragsproblematiek.

Tabel 2.1 – Percentage nieuwe leerlingen (instroom) behorend tot probleemprofiel

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
	%	%	%	%	%
Gedragsproblematiek	90	99	94	91	97
Persoonlijke problematiek	7	1	3	2	1
Problemen studiehouding	-	-	3	6	2
Problemen in niveau	2	-	-	1	-
Loopbaanproblematiek	-	-	-	-	-
Geen melding van problemen	-	-	1	-	-
Overbelasten	97	100	96	94	98
Totaal aantal nieuw ingestroomde leerlingen (N)*	192 lln*	75 lln*	112 lln*	125 lln*	115 lln

* Leerlingen met dossiergegevens

Op twee leerlingen na zijn alle in 2013-2014 nieuw ingestroomde leerlingen overbelast. Ten opzichte van de voorgaande metingen is het percentage overbelasten in 2013-2014 toegenomen.

Bijna alle leerlingen van OPDC Utrecht hebben te maken met multiproblematiek binnen het profiel Gedragsproblematiek. Onderstaand overzicht laat zien welke combinaties voorkomen. We maken daarbij een onderscheid tussen de verschillende programma's.

Tabel 2.2 – Voorkomen van multiproblematiek binnen probleemprofiel Gedragsproblematiek voor nieuw ingestroomde leerlingen 2013-2014 en 2012-2013 (percentages)

	Start It		Make It		Do It		I-klassen	
	13-14	12-13	13-14	12-13	13-14	12-13	13-14	12-13
Naast gedragsproblemen, ook:								
• persoonlijke problematiek	59	78	65	71	40	85	75	-
• problemen studiehouding/ vaardigheden	93	94	87	94	100	100	100	-
• problemen opleidingsniveau	78	88	19	15	30	12	25	-
• loopbaanproblematiek	-	8	-	9	40	23	8	-
Totaal aantal leerlingen met probleemprofiel multiproblematiek Gedragsproblematiek	41 lln	49 lln	31 lln	35 lln	20 lln	26 lln	12 lln	-

* Percentuele gegevens over de *Link It* leerlingen zijn niet in de tabel gepresenteerd vanwege het kleine aantal nieuwe instromers. De problematiek van deze leerlingen komt hieronder wel aan de orde.

Bijna alle nieuw ingestroomde *Start It* leerlingen hebben, net als in de voorgaande meting, naast gedragsproblemen ook te maken met problemen op het gebied van studiehouding en -vaardigheden; meest voorkomend zijn concentratieproblemen, ontbreken van structuur, en motivatieproblemen. Met name concentratieproblemen en het niet hebben van structuur, maar ook onzelfstandigheid, spelen vaker een rol bij *Start It* leerlingen dan bij leerlingen van de andere programma's. Verzuimgedrag daarentegen speelt bij *Start It* leerlingen aanzienlijk minder vaak een rol.

Meer dan drie kwart van de *Start It* leerlingen heeft te maken met niveauproblemen. Het gaat veelal om leerachterstanden op één of meerdere vakken. Leerlingen van de andere programma's hebben hier beduidend minder vaak mee te maken.

Ten opzichte van de voorgaande meting hebben minder *Start It* leerlingen naast gedragsproblemen te maken met persoonlijke problematiek. Toch gaat het ook in 2013-2014 nog om een aanzienlijk percentage, namelijk 59 procent. Merendeels gaat het om problemen in de thuis-/gezinssituatie (bijvoorbeeld opvoedproblemen van ouders) en/of gezondheidsklachten (bijvoorbeeld medicatiegebruik).

Net als *Start It* leerlingen hebben leerlingen van *Make It* naast gedragsproblemen relatief vaak problemen in de thuissituatie, en motivatie- en concentratieproblemen (problemen studiehouding). Daarnaast is, zeker in vergelijking met *Start It* leerlingen, verzuim een veel groter probleem bij *Make It* leerlingen. Bijna twee derde van de nieuw ingestroomde leerlingen in 2013-2014 vertoont verzuimgedrag. Een ander verschil met *Start It* leerlingen is dat leerachterstanden veel minder vaak een rol spelen. Dit bleek ook in de voorgaande meting.

Alle *Do It* leerlingen hebben naast gedragsproblemen ook problemen op het vlak van studiehouding/-vaardigheden. Merendeels gaat het om verzuimgedrag. Verzuim speelt een (nog) grotere rol dan bij *Start It* en *Make It*. Meer dan drie kwart van alle *Do It* leerlingen verzuimt. Problemen met studievaardigheden spelen bij *Do It* leerlingen, zeker in vergelijking met *Start It* leerlingen, veel minder vaak een rol.

Ten opzichte van de voorgaande meting, maar ook in vergelijking met *Start It* en *Make It*, komt persoonlijke problematiek aanzienlijk minder vaak voor. Niveau- en loopbaanproblematiek speelt in 2013-2014 echter een grotere rol. Loopbaanproblematiek is een specifiek probleem voor *Do It* leerlingen; 9 *Do It* leerlingen hebben naast gedragsproblemen problemen met hun studie-/beroepskeuze, tegenover geen van de *Start It* en *Make It* leerlingen.

In de voorgaande meting telde *Link It* vijf nieuw ingestroomde leerlingen, in 2013-2014 gaat het om zes leerlingen. Alle zes *Link It* leerlingen hebben te maken met multi gedragsproblematiek. Zij hebben naast gedragsproblemen ook te maken met problemen op het gebied van studiehouding en -vaardigheden (voornamelijk verzuim) en veelal ook met problemen in de thuis-/gezinssituatie.

Met ingang van schooljaar 2013-2014 heeft OPDC Utrecht ook twee Integratieklassen (I-klassen), klassen die zijn bedoeld voor kwetsbare leerlingen met zware internaliserende problematiek. Zij kunnen zich niet handhaven in de reguliere klassen van het OPDC. Deze klassen telden 13 nieuwe instromers, waarvan er 12 te maken hebben met multi gedragsproblematiek. De gedragsproblemen van de leerlingen uit de I-klassen zijn duidelijk van andere aard dan de gedragsproblemen waarmee de leerlingen van de andere programma's te maken hebben. Leerlingen uit de I-klassen hebben vaker te maken met internaliserende gedragsproblematiek: stil, gesloten houding, problemen met sociale contacten / sociale vaardigheden, depressief gedrag, angstig, bang gedrag, paniek, wordt gepest, weinig zelfvertrouwen, laag zelfbeeld. Tevens hebben zij vaker dan leerlingen van de andere programma's een psychische stoornis, merendeels ADHD en/of Asperger (Autisme Spectrum Stoornis).

Alle leerlingen uit de I-klassen hebben naast gedragsproblemen ook problemen op het vlak van studiehouding/-vaardigheden. Het gaat vaker dan bij de leerlingen van de andere programma's om problemen/moeite met plannen en het op tijd afkrijgen van werk (tempo, traag). Motivatieproblemen lijken minder vaak een rol te spelen.

Met de invoering van Passend Onderwijs is er binnen reguliere scholen meer aandacht voor het versterken van de basisondersteuning en extra ondersteuning. Geïnterviewde betrokkenen verwachten niet dat dit per definitie leidt tot een verzwaring van de problematiek en ondersteuningsvragen van de nieuwe leerlingen op OPDC Utrecht. Wel zien betrokkenen dat de doelgroep van OPDC Utrecht meer divers is geworden met de instroom van leerlingen in de I-klassen en de instroom van leerlingen vanuit het VSO (m.n. het VSO Pels College).

2.1.2 Belangrijke rol in realiseren dekkend aanbod samenwerkingsverband

In deze paragraaf gaan we in op de rol van OPDC Utrecht in het realiseren van een dekkend aanbod binnen het samenwerkingsverband. Het OPDC vervult binnen het SWV de rol van tussenvoorziening en biedt een medium arrangement aan. Als aanvulling op het bestaande aanbod is OPDC Utrecht met ingang van schooljaar 2013-2014 gestart met twee Integratieklassen (I-klassen). Aanleiding hiervoor was de vraag van reguliere scholen óók een aanbod te bieden voor leerlingen met internaliserende problematiek. Er is een integratieklas vmbo BBL/KBL en een integratieklas TL/havo/vwo vormgegeven. De klassen zijn er voor leerlingen die te maken hebben met angst, depressie, een stoornis, faalangst, een trauma of een laag zelfbeeld. In de voorgaande paragraaf kwam reeds naar voren dat de problematiek van de leerlingen uit de I-klassen duidelijk van andere aard is dan de problematiek van leerlingen uit de andere programma's. Met de vormgeving van de I-klassen biedt OPDC Utrecht nu ook een passend aanbod voor leerlingen met internaliserende problematiek. Passend in de zin van een passend aanbod *aansluitend bij het onderwijsniveau* (met het IVIO-instituut is een samenwerking aangegaan om de diverse niveaus binnen de groep te

kunnen bedienen), maar ook passend in de zin van *rekening houdend met het type problematiek* (vaste docenten waardoor duidelijke structuur en voorspelbaarheid gewaarborgd worden, eigen afdeling met verschillende schooltijden en eigen pauzes in vergelijking met de andere leerlingen om de veiligheid van de leerlingen te bewaken). Eén van de geïnterviewde betrokkenen zette wel vraagtekens bij de passendheid van de *IVIO-methode*. De leerlingen van de I-klassen werken individueel aan hun vakken. Mogelijk is meer groepsgewijs leren meer passend. Dat vraagt echter een bepaalde expertise van docenten (eerstegraads onderwijsbevoegdheid), die momenteel niet beschikbaar is.

Vanuit het regulier onderwijs wordt de vraag verkend of er voor de bovenbouw havo-leerlingen met externaliserende problematiek een aanbod op OPDC Utrecht gecreëerd kan worden. Dat aanbod is er nu nog niet, omdat OPDC Utrecht geen eerstegraads docenten heeft. Nagedacht wordt over de mogelijkheden met betrekking tot een pool eerstegraads docenten vanuit omringende scholen.

Naast vragen vanuit het regulier onderwijs, krijgt OPDC Utrecht ook vanuit het speciaal onderwijs vragen. Sinds 2013-2014 heeft OPDC Utrecht ook leerlingen binnen, die zijn doorgestroomd vanuit het Voortgezet Speciaal Onderwijs (De Pels). Het gaat om leerlingen die in staat geacht worden binnen een medium arrangement een diploma Voortgezet Onderwijs te behalen. Met de invoering van Passend Onderwijs is meer aandacht gekomen voor de mogelijkheden van de leerling. Een deel van de leerlingen binnen het VSO wordt daar onvoldoende uitgedaagd om zich op hun eigen niveau te ontwikkelen. Het uitstroomniveau van deze leerlingen was daardoor veel lager dan op grond van hun mogelijkheden zou kunnen worden verwacht. De gedachte is dat OPDC Utrecht leerlingen uit het VSO – met perspectief op het behalen van een diploma en de capaciteiten om zich binnen een medium arrangement staande te houden – (beter) voorbereid op schakeling naar regulier onderwijs (VO of mbo). OPDC Utrecht heeft vergeleken met het VSO grotere klassen en focust meer op onderwijs en minder op gedragsondersteuning. In schooljaar 2013-2014 werden er vijf leerlingen vanuit het VSO naar OPDC Utrecht geschakeld (drie leerlingen naar Make It, één leerling naar Do It en één leerling naar I-klas), in 2014-2015 ging het om 14 leerlingen. De directeur van de VSO-school verwacht dat de overstap naar OPDC Utrecht leidt tot meer zekerheid op een succesvolle schoolloopbaan. Toch zijn er ook enkele betrokkenen kritisch over de doorstroom vanuit het VSO naar OPDC Utrecht. Zij vragen zich af of de overstap functioneert als 'opstroom' naar regulier onderwijs, omdat OPDC Utrecht ook een 'VSO-achtige setting' heeft. Tevens wordt benadrukt dat plaatsing op OPDC Utrecht geen 'verkapte VSO-plaatsing' mag zijn. De rol van de begeleiders Passend Onderwijs en de functie van het Loket Passend Onderwijs zijn in dit kader van groot belang.

Verderop in deze rapportage wordt nader ingegaan op de 'brugfunctie' van OPDC Utrecht.

Bovenstaande laat zien dat OPDC Utrecht zich bewust is van haar faciliterende rol in het samenwerkingsverband en inspeelt op de vraag van scholen. Zij blijft daardoor voortdurend in ontwikkeling.

2.2 Passende, succesvolle ondersteuning?

In de voorgaande paragraaf is duidelijk geworden dat vrijwel alle leerlingen van OPDC Utrecht te maken hebben met complexe en gestapelde problemen. Het is de opdracht van OPDC Utrecht om de leerlingen binnen twee jaar weer terug te schakelen naar het reguliere onderwijs. Om leerlingen terug te kunnen schakelen, is het belangrijk dat zij op OPDC Utrecht zijn ondersteund en geholpen bij hun problemen. Het oplossen van problemen of het ermee leren omgaan, is een voorwaarde voor onderwijssucces na uitstroom van OPDC Utrecht.

De mate waarin leerlingen zijn ondersteund bij hun problemen noemen we het *intern rendement*. Om het intern rendement te kunnen meten, is een goede dossiervorming van groot belang. OPDC Utrecht houdt per leerling een dossier bij, waarin onder andere vermeld wordt met welke problemen de leerling te maken heeft, welke ondersteuning hij/zij nodig heeft, welke doelen er worden gesteld en in hoeverre de gestelde doelen behaald zijn. Hiermee kan een vergelijking worden gemaakt tussen de beginsituatie (instroom) en eindsituatie (uitstroom) van de leerling en wordt zichtbaar welke ontwikkeling de leerling heeft doorgemaakt.

Om het intern rendement te meten, zijn de dossiers bekeken van 134 leerlingen die in 2013-2014 zijn uitgestroomd. Zes dossiers waren niet bruikbaar, omdat deze dossiers leeg of slechts zeer beperkt gevuld waren. Dat betekent dat van 128 leerlingen de benodigde informatie beschikbaar was. Tabel 2.3 geeft een overzicht.

Tabel 2.3 – Overzicht benodigde informatie analyse intern rendement

	Aantal leerlingen, waarbij:	
	benodigde informatie beschikbaar	benodigde informatie niet beschikbaar
Start It	28	-
Make It	33	1
Link It	23	3
Do It	39	2
I-klas	5	-
Totaal	128	6

Bij circa een kwart van de 128 dossiers was de kwaliteit niet optimaal. Dit heeft in de meeste gevallen te maken met het niet overeenkomen van de beschreven doelen in het startdocument met de doelen in het eindverslag (meer doelen in het ene dan in het andere verslag, compleet andere doelen in start- dan in eindverslag, geen doelen in start- of eindverslag).

Ondersteuningsbehoefte

Op OPDC Utrecht wordt gewerkt aan doelen die ervoor zorgen dat de leerling kan terugkeren naar regulier onderwijs. Deze doelen worden direct bij binnenkomst van de leerling vastgesteld en in het dossier weergegeven. De doelen worden ingedeeld in de volgende zes probleemgebieden: Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan, Werkhouding, Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling, Veiligheid en verzuim, Thuissituatie en vrije tijd, en Gezondheid.² Bij alle leerlingen van OPDC Utrecht zijn op tenminste twee probleemgebieden doelen geformuleerd. Bij zes leerlingen zijn op alle (zes) gebieden doelen gesteld. Gemiddeld gaat het om doelen op vier probleemgebieden. Onderstaande tabel geeft per programma weer bij hoeveel procent van de leerlingen doelen zijn gesteld op de probleemgebieden, die door OPDC Utrecht worden onderscheiden.

Tabel 2.4 – Percentage leerlingen waar doelen zijn gesteld (in startdocument), per programma

	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal
Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan	86	100	100	100	100	97
Werkhouding	100	94	96	100	60	96
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling*	100	97	96	87	100	95
Veiligheid en verzuim	14	33	39	46	40	34
Thuissituatie en vrije tijd	46	64	57	39	40	50
Gezondheid	25	15	22	15	20	19

* GGZ-problematiek valt onder de noemer Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Bij bijna alle leerlingen die in 2013-2014 zijn uitgestroomd, zijn in het startdocument doelen opgenomen op het gebied van Cognitieve en didactische ontwikkeling/loopbaan, Werkhouding en Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling. Bij aanzienlijk minder leerlingen worden doelen geformuleerd op het gebied van Thuissituatie en vrije tijd, Veiligheid en verzuim, en Gezondheid. Met name op het gebied van Gezondheid worden bij weinig leerlingen doelen gesteld. Dit kwam ook naar voren in de vorige meting. Toen werd de beperkte invloed van OPDC Utrecht op dit gebied als mogelijke oorzaak hiervoor aangewezen.

2 De probleemgebieden die OPDC Utrecht hanteert, zijn aangepast na de vorige meting.

Verschillen tussen de onderwijsprogramma's zijn met name zichtbaar op het gebied van Veiligheid en verzuim en Thuisituatie en vrije tijd. Bij Start It leerlingen worden beduidend minder vaak doelen geformuleerd op het gebied van Veiligheid en verzuim dan bij leerlingen van de andere programma's, bij leerlingen van Do It juist veel vaker. Bij Do It leerlingen zijn daarentegen minder vaak doelen geformuleerd op het gebied van Thuisituatie en vrije tijd.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het type doelen dat is geformuleerd per probleemgebied.

Tabel 2.5 – Leerlingen waarbij een bepaald type doel is geformuleerd, per programma (percentages)

	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal	
	%	%	%	%	%	Aantal	%
Cognitieve en didactische ontw./loopbaan	N = 24	N = 33	N = 23	N = 39	N = 5	124	
• vaststellen van achterstanden of niveau	8	42	39	38	40	48	39
• verbeteren / inhalen van achterstanden	71	55	17	36	20	54	44
• verbeteren van de cijfers voor (bepaalde) vakken / leergebieden	-	21	17	8	-	14	11
• behalen diploma	-	6	61	49	20	36	29
• zicht op (uitstroom)mogelijkheden van de leerling	25	2	26	21	-	26	21
• oriëntatie door leerling op mogelijke vervolgstappen/uitstroom	-	2	13	51	20	30	24
• ontwikkelen van zelfinzicht in eigen kunnen bij/door leerling	-	-	9	3	-	3	2
• instromen in regulier onderwijs	4	15	9	15	40	16	13
• omgaan/hulp met beperkingen	17	-	4	3	20	7	6
• (portfolio) opdrachten maken	-	-	4	5	-	3	2
• functioneren op hoogst haalbaar/eigen niveau	-	12	35	8	40	17	14
• anders	8	9	4	5	40	10	8
Werkhouding	N = 28	N = 31	N = 22	N = 39	N = 3	123	
• aanleren van een vaardigheid mbt school	100	84	86	59	100	99	80
• aanleren van een (beroeps)vaardigheid (mbt stage)	-	-	-	33	-	13	11
• verbeteren van de houding	79	74	59	77	100	91	74
• stage lopen ivm eisen AKA	-	-	-	31	-	12	10
• anders	-	-	-	10	-	4	3

	Start It %	Make It %	Link It %	Do It %	I-klas %	Totaal Aantal	%
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling	N = 28	N = 32	N = 22	N = 34	N = 5	121	
• afleren of verminderen van negatief gedrag	32	28	36	24	-	34	28
• leren luisteren, opvolgen van autoriteit of regels, leren nakomen van afspraken	57	59	27	62	-	62	51
• veranderen of verbeteren van de omgang met anderen	50	66	68	41	60	67	55
• verbeteren van sociale vaardigheden	18	9	27	24	40	24	20
• verbeteren van zelfvertrouwen of prestatie-motivatie, verminderen van faalangst	29	16	27	29	-	29	24
• verminderen van negatieve gevoelens of depressiviteit, leerling zich prettig laten voelen	4	-	18	9	20	9	7
• leerling inzicht bieden in eigen gedrag	50	44	32	21	40	44	36
• leren openstellen voor anderen/ omgaan feedback leeftijdsgenoten	4	3	5	6	20	6	5
• verbeteren zelfstandigheid en/of zelfredzaamheid	25	-	-	-	-	7	6
• verbeteren/zicht krijgen op (realistisch) zelfbeeld	11	6	9	3	-	8	7
• omgaan met conflicten	-	16	18	12	20	14	12
• weerbaarder worden	-	3	14	-	20	5	4
• anders	7	9	5	15	20	12	10
Veiligheid en verzuim	N = 4	N = 11	N = 9	N = 18	N = 2	44	
• terugdringen verzuim / op tijd komen	100	91	89	83	100	39	89
• inschakelen derde om verzuim terug te dringen	25	-	-	-	-	1	2
• onveilige situaties rondom oude school uit de weg gaan	-	18	-	11	-	4	9
• veilige sfeer in en buiten school	-	9	-	6	-	2	5
• anders	-	-	11	11	-	3	7
Thuisituatie en vrije tijd	N = 13	N = 21	N = 13	N = 15	N = 2	64	
• opzetten of intensiveren van contacten met ouders/verzorgers	38	57	38	47	-	29	45
• vergroten van betrokkenheid van de ouders/verzorgers	38	29	23	27	50	19	30
• inschakelen of intensiveren van contacten met externe partijen	23	24	15	27	-	14	22
• onderzoek naar benodigde hulpverlening of ondersteuning voor leerling	23	24	8	20	-	12	19
• onderzoek naar geschikte woonsituatie voor leerling	8	-	8	-	-	2	3
• anders	8	10	38	40	50	15	23

	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal	
	%	%	%	%	%	Aantal	%
Gezondheid	N = 7	N = 5	N = 5	N = 6	N = 1	24	
• onderzoek naar lichamelijke of geestelijke klachten/problemen	29	-	-	-	100	3	13
• inschakelen van medische of geestelijke hulp	14	-	20	17	100	4	17
• overtuigen van noodzakelijkheid van medische of geestelijke hulp bij problemen van de leerling	14	20	-	-	-	2	8
• aanleren of verbeteren van therapietrouw en/of inname van medicijnen	29	40	20	17	-	6	25
• zoeken naar haalbare combinatie van school en gezondheidsklachten / minder ziek zijn	29	20	40	67	-	9	38
• anders	29	40	40	17	-	7	29

Op het gebied van Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan ligt – logischerwijs – bij Start It en Make It leerlingen de nadruk op het verbeteren/inhalen van achterstanden en bij Link It en Do It leerlingen op het behalen van een diploma.

Als het gaat om Werkhouding ligt bij alle programma's de nadruk op het aanleren van een vaardigheid met betrekking tot school en het verbeteren van de houding. Bij Start It, Make It en Link It leerlingen is echter vaker aandacht voor het aanleren van een vaardigheid dan voor het verbeteren van de houding. Bij Do It leerlingen is dat andersom. Tevens worden er bij Do It leerlingen doelen geformuleerd gericht op het aanleren van een beroepsvaardigheid en het lopen van stage, dat is bij leerlingen uit de andere programma's niet het geval.

Wat Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling betreft, is er met name veel aandacht voor leren luisteren, opvolgen van autoriteit of regels, leren nakomen van afspraken, veranderen of verbeteren van de omgang met anderen en de leerling inzicht bieden in het eigen gedrag. Bij leerlingen van Start It en Make It is meer aandacht voor laatstgenoemd doel (inzicht gedrag) dan bij leerlingen van Link It en Do It.

Doelen op het gebied van Veiligheid en verzuim richten zich bij een overgrote meerderheid van alle leerlingen op het terugdringen van verzuim en op tijd komen.

Bij Thuisituatie en vrije tijd ligt de nadruk op de contacten met en betrokkenheid van ouders. Op het gebied van Gezondheid worden het minst vaak doelen gesteld. Doelen die binnen deze categorie geformuleerd worden, hebben betrekking op het zoeken naar een haalbare combinatie van school en gezondheidsklachten.

Realisatie van doelen

De mate waarin OPDC Utrecht er in slaagt de geformuleerde doelen te bereiken, is een indicator voor de mate waarin de geboden ondersteuning passend is geweest

voor de leerling. De ondersteuning die OPDC Utrecht biedt, omvat diverse activiteiten. Veelal gaat het om activiteiten, die te vangen zijn onder de noemer 'sterke basis': kleine klassen, intensief mentoraat, programma Positive Behavior Support (gericht op creëren omgeving die leren bevordert en gedragsproblemen voorkomt), intensief oudercontact, handelingsgerichte aanpak, maatwerkklassen, etc. Tabel 2.6 geeft, per programma, een overzicht van de belangrijkste activiteiten die OPDC Utrecht onderneemt in het ondersteunen van de leerling.

Tabel 2.6 – Type activiteiten in begeleiding van de leerlingen, per programma (aantallen)

Totaal Top 5	Start It N Top 5	Make It N Top 5	Link It N Top 5	Do It N Top 5	I-klassen N Top 3	N					
US sterke basis	126	US sterke basis	28	US sterke basis	32	US sterke basis	23	US sterke basis	38	US sterke basis	5
Did. onderzoek	92	Did. onderzoek	21	Did. onderzoek	22	Did. onderzoek	19	LIn bespreking	29	LIn bespreking	3
LIn bespreking	71	LIn bespreking	8	LIn bespreking	14	LIn bespreking	17	Did. onderzoek	27	Did. onderzoek	3
Hulpv. leerling	39	Cogn. onderzoek	8	Huiswerkonderst.	8	Huiswerkonderst.	9	MDO	21		
MDO	36	Hulpv. leerling	8	Cogn. onderzoek	7	MDO	7	Art 21 melding	19		
						Art 21 melding	7				
						Hulpv. leerling	7				

In de dossiers van de leerlingen is gekeken in hoeverre de ondernomen activiteiten leiden tot het behalen van de doelen. Op sommige probleemgebieden worden doelen vaker bereikt dan op andere probleemgebieden. Om een vergelijking te kunnen maken is voor elk probleemgebied een gemiddelde score berekend. Er zijn scores toegekend aan de mate waarin doelen zijn behaald:

- doel is niet behaald: score 0
- doel is deels behaald³: score 1
- doel is volledig behaald: score 2

In tabel 2.7 is per probleemgebied de gemiddelde score weergegeven.

3 Het deels behalen van doelen kan betekenen dat er wel verbetering is, maar nog niet zoals geformuleerd in het doel, maar kan ook betekenen dat meerdere doelen waren gesteld op het betreffende probleemgebied end at sommige doelen wel zijn behaald en anderen niet.

Tabel 2.7 – Realisatie doelen per probleemgebied

Probleemgebieden	Aantal leerlingen waar doelen zijn gesteld	Gemiddelde score vijfde meting	Percentage leerlingen, waarbij:		
			doelen volledig behaald	doelen deels behaald	doelen niet behaald
Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan ¹	122	1,25	45	34	21
Werkhouding	123	1,17	41	36	24
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling	118	1,14	32	50	18
Veiligheid en verzuim	42	0,71	21	29	50
Thuisituatie en vrije tijd	60	1,50	62	27	12
Gezondheid	22	0,95	23	50	27

1. Binnen de categorie CDO is bij een enkele leerling onduidelijk of de doelen zijn behaald (dit komt in het eindverslag niet duidelijk naar voren).

De tabel laat zien dat doelen op het gebied van Thuisituatie en vrije tijd het vaakst behaald worden. Eerder zagen we dat de nadruk binnen dit probleemgebied ligt op het opzetten dan wel intensiveren van contacten met ouders en het vergroten van de betrokkenheid van ouders. In bijlage 3 is een tabel opgenomen waarin per probleemgebied en per doel is weergegeven in hoeverre doelen worden gerealiseerd.

Met name op het gebied van Gezondheid en Veiligheid en verzuim slaagt OPDC er minder vaak in om doelen volledig te behalen. De lagere score wat betreft doelrealisatie op het gebied van Veiligheid en verzuim wordt voor een groot deel bepaald door het hoge percentage leerlingen waarbij doelen *niet* behaald worden (namelijk 50 procent). Ook op het gebied van Gezondheid slaagt OPDC Utrecht er vaak niet in om doelen volledig te behalen, maar op dit gebied maken leerlingen vaker wel een ontwikkeling door, immers bij 50 procent van de leerlingen worden doelen wel *deels* behaald.

In de huidige meting lopen de scores uiteen van 0,71 (Veiligheid en verzuim) tot en met 1,50 (Thuisituatie en vrije tijd), in de vorige meting was dat 1,04 (Gedrag) tot en met 1,56 (Gezin en omgeving). Een vergelijking met de voorgaande meting is niet één op één te maken, omdat de indeling in probleemgebieden is veranderd. Globaal bekeken lijkt OPDC Utrecht er nu met name minder goed in te slagen om doelen op het gebied van Gezondheid te bereiken (medische doelen). Doelen op dit gebied worden vaker dan in de vorige meting deels behaald in plaats van volledig. Op de andere gebieden lijkt OPDC Utrecht er even goed in te slagen om doelen te behalen.

Als we kijken naar de realisatie van doelen op het niveau van de individuele leerling blijkt dat van de 128 leerlingen met dossierinformatie die in 2013-2014 OPDC Utrecht hebben verlaten, in totaal 23 leerlingen al hun doelen volledig bereikt hebben (18

procent). Bij 41 leerlingen zijn geen van de doelen *volledig* bereikt (32 procent); onder hen zijn 7 leerlingen die ook geen enkel doel *deels* hebben bereikt. In bijlage 4 wordt een overzicht gegeven van de realisatie van de doelen per leerling.

Ten opzichte van de voorgaande meting hebben nu meer leerlingen al hun doelen volledig bereikt, maar er zijn nu ook aanzienlijk meer leerlingen bij wie geen van de doelen volledig bereikt zijn. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 2.8 – Realisatie doelen per leerling

Leerlingen waarbij:	2013-2014		2012-2013	
	aantal	percentage	aantal	percentage
- alle doelen volledig bereikt	23	18	12	10
- geen van de doelen volledig bereikt	41	32	19	16
Totaal leerlingen	128		118	

De mate waarin doelen worden bereikt, varieert per programma. Bij leerlingen van Start It en Make It slaagt OPDC Utrecht er minder goed in om doelen volledig te bereiken dan bij leerlingen van Link It en Do It. Bij Start It en Make It wordt bij 39 procent van de leerlingen geen van de doelen volledig bereikt, bij Link It en Do It gaat het om respectievelijk 13 en 26 procent. Tabel 2.9 geeft een overzicht.

Tabel 2.9 – Realisatie doelen per leerling: percentage leerlingen dat doelen volledig behaald

Doelrealisatie	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas
100 procent	18	12	17	23	20
76-99 procent	-	-	9	3	-
51-75 procent	14	9	22	15	-
26-50 procent	7	21	22	23	-
1-25 procent	21	18	17	10	-
0 procent	39	39	13	26	80
Totaal aantal leerlingen (N)	28	33	23	39	5

Leerlingen met een slechte score op het bereiken van doelen stromen vaak door naar het VSO. Van de 41 leerlingen, waarbij geen van de doelen volledig bereikt zijn, zijn er 17 doorgestroomd naar het VSO. De overige leerlingen zijn doorgestroomd naar

VO (8 keer), mbo (4 keer), praktijkonderwijs (3 keer), werk (3 keer), leerplicht (3 keer), zijn verhuisd (2 keer), en van één leerling is de uitstroombestemming onbekend.

Van de vijf leerlingen die in een I-klas zaten en in 2013-2014 OPDC Utrecht hebben verlaten, zijn bij vier geen van de doelen volledig bereikt (onder hen is één leerling die ook geen enkel doel *deels* heeft bereikt). Bij de overige leerling zijn alle doelen volledig behaald. Drie leerlingen uit een I-klas zijn doorgestroomd naar het VSO, de andere twee leerlingen naar het VO.

Bijna 30 procent van alle leerlingen heeft ten minste driekwart van alle geformuleerde doelen volledig bereikt; in de voorgaande meting was dat circa 20 procent. Bijna 40 procent van de leerlingen heeft ten minste de helft van de doelen volledig gerealiseerd; in de voorgaande meting was dat circa een derde. Het lijkt er dus op dat OPDC Utrecht in 2013-2014 succesvoller is in het realiseren van de doelen dan in 2012-2013. Een kritische noot hierbij is dat er ook meer leerlingen zijn bij wie geen van de doelen volledig bereikt zijn. Bij de overgrote meerderheid van deze leerlingen zijn doelen echter wel *deels* gerealiseerd. Deze leerlingen maken dus wel degelijk een ontwikkeling door. Het beeld is in 2013-2014 meer 'zwart-wit' dan in 2012-2013: bij meer leerlingen zijn relatief veel doelen volledig behaald, maar er zijn ook bij meer leerlingen geen doelen volledig (maar wel deels!) bereikt.

2.3 Samenvattende conclusies

In dit hoofdstuk is ingegaan op OPDC Utrecht als *passende plek*. In feite gaat het om de vraag of OPDC Utrecht voldoet als medium arrangement binnen het samenwerkingsverband. In dit kader zijn een tweetal kernvragen aan de orde gekomen:

- In hoeverre is OPDC Utrecht een passende plek voor de leerlingen die zij binnen heeft, gezien de problematiek waarmee deze leerlingen te maken hebben?
- In hoeverre slaagt OPDC Utrecht er in passende ondersteuning te bieden en problemen van leerlingen aan te pakken?

Alle nieuw ingestroomde leerlingen op OPDC Utrecht hebben te maken met zware en gestapelde problematiek. Vrijwel alle leerlingen zijn overbelast. Gezien de problematiek van de leerlingen is OPDC Utrecht een passende plek. OPDC Utrecht is immers bedoeld voor overbelaste leerlingen.

Sinds schooljaar 2013-2014 is, als aanvulling op het bestaande aanbod, gestart met twee integratieklassen voor leerlingen met internaliserende problematiek. Ook kunnen leerlingen afkomstig van het Voortgezet Speciaal Onderwijs het examentraject volgen op OPDC Utrecht. Er is binnen het SWV nog geen aanbod voor bovenbouw havo-leerlingen met externaliserende problematiek. Vanuit het SWV wordt nagedacht over

mogelijkheden voor deze leerlingen bij OPDC Utrecht of bij de reguliere scholen zelf. OPDC Utrecht is hierbij een belangrijke gesprekspartner en denkt mee in het realiseren van een dekkend aanbod. Zij is zich bewust van haar faciliterende rol in het SWV en speelt in op de vraag van scholen. Het OPDC blijft daardoor voortdurend in ontwikkeling.

OPDC Utrecht streeft ernaar om de leerlingen de best passende vorm van ondersteuning te bieden, ondersteuning die ervoor zorgt dat de problematiek van de leerlingen verminderd en/of leerlingen met hun problemen leren omgaan. Ten opzichte van schooljaar 2012-2013 hebben in 2013-2014 meer leerlingen al hun doelen volledig bereikt. Er zijn daarentegen ook meer leerlingen bij wie geen van de doelen volledig bereikt zijn. Bij het merendeel van hen zijn doelen wel deels behaald. Slechts bij zeven leerlingen zijn geen van de gestelde doelen bereikt, ook niet deels. De overige leerlingen hebben dus, dankzij de ondersteuning van OPDC Utrecht, een ontwikkeling doorgemaakt op één of meerdere aspecten.

3 Doorgaande schoolloopbaan

In dit hoofdstuk kijken we in hoeverre OPDC Utrecht bijdraagt aan een doorgaande schoolloopbaan van leerlingen, één van de hoofddoelen van Passend Onderwijs. Het OPDC functioneert hierin als tussenvoorziening ('speciaal als het moet'), die als brug tussen het reguliere vo (en mbo) en het VSO hoort te functioneren.

Ten eerste gaan we in op de herkomst van de op OPDC Utrecht ingestroomde leerlingen. Uit welk soort onderwijs zijn de leerlingen afkomstig ((speciaal) primair onderwijs, (speciaal) voortgezet onderwijs, mbo)? We besteden speciale aandacht aan de instroom vanuit het VSO en vanuit het mbo.

Ten tweede staan we uitgebreid stil bij de uitstroom van OPDC Utrecht. Nadat leerlingen onderwijs hebben gevolgd op OPDC Utrecht stromen zij uit naar vervolgonderwijs. Voor leerlingen die uitstromen vanuit Start It en Make It is het doel om terug of door te stromen naar regulier voortgezet onderwijs. Voor Link It en Do It leerlingen die uitstromen is het doel om op OPDC Utrecht een diploma te halen en vervolgens door te stromen naar (meestal) een mbo-opleiding of passend traject. Het vervolgen van de schoolloopbaan staat voorop, en niet alleen omdat vrijwel alle leerlingen nog leer- of kwalificatieplichtig zijn op het moment van uitstroom. OPDC Utrecht is nadrukkelijke een tussenvoorziening en bovendien kunnen zij op OPDC Utrecht nog geen startkwalificatie halen. We kijken in hoeverre OPDC Utrecht er in slaagt leerlingen (al dan niet met diploma) terug te schakelen naar regulier vervolgonderwijs en of de leerlingen, die tijdelijk onderwijs hebben gevolgd op OPDC Utrecht, uiteindelijk een startkwalificatie behalen. We noemen dit het extern rendement.

3.1 Herkomst instromers OPDC Utrecht

In 2013-2014 zijn er 115 nieuwe leerlingen ingestroomd op OPDC Utrecht. Dat is een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren. Naast nieuwe instromers is er bij een aantal programma's ook sprake van een grote interne doorstroom vanuit Start It en Make It. Bij Link It bijvoorbeeld is nauwelijks sprake van externe nieuwe instroom. Bijna alle leerlingen stromen intern door vanuit Make It. Ook Do It en Make It kennen veel doorstromers, al zijn dat er procentueel veel minder dan bij Link It. De volgende tabel geeft een overzicht van alle leerlingen die in 2013-2014 op OPDC Utrecht zaten. In de tabel maken we onderscheid tussen nieuwe instromers, doorstromers en zittende leerlingen.

Tabel 3.1 – Aantal leerlingen in 2013-2014 op OPDC Utrecht, naar herkomst 2012-2013 (excl. crisisleerlingen)

	Aantal IIn 13-14	Nieuwe instroom	Doorgestroomd vanuit:		Zittende IIn (12-13 zelfde programma)
			Start It	Make It	
Start It	45	41			4
Make It	67	33	15		19
Link It	26	6		18	2
Do It	58	22		12	24
I-klas	24	13	5	6	-
Totaal	220	115	20	36	49

Het grote aantal zittende leerlingen bij Make It is verklaarbaar doordat Make It zowel leerjaar 2 als 3 omvat. Het zijn bijna allemaal leerlingen die van leerjaar 2 naar leerjaar 3 zijn doorgestroomd (en een enkele zittenblijver). Bij Do It zitten ook veel zittende leerlingen; de meeste leerlingen doen er langer dan één jaar over om het AKA-diploma te behalen.

In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de herkomst van de nieuw ingestroomde leerlingen in 2013-2014.

Tabel 3.2 – Herkomst nieuw ingestroomde leerlingen 2013-2014

	Start It		Make It		Do It		Link It		I-klas	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Basisonderwijs	36	88	-	-	-	-	-	-	2	15
PO	27	66	-	-	-	-	-	-	1	8
SO/SBO	9	22	-	-	-	-	-	-	1	8
Voortgezet onderwijs	5	12	32	100	21	95	6	100	11	85
VO-breed	1	2	8	25	-	-	-	-	-	-
Vmbo	2	5	15	47	19	86	4	75	5	38
Havo/vwo	2	5	5	16	1	5	2	25	5	38
PrO	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
VSO	-	-	3	9	1	5	-	-	1	8
MBO	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-
Totaal	41	100	32	100	22	100	6	100	13	100
Onbekend	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-

De bovenstaande tabel maakt zichtbaar dat leerlingen van Start It hoofdzakelijk direct vanuit het primair onderwijs doorstromen naar OPDC Utrecht. Deze leerlingen zijn meestal afkomstig vanuit het reguliere basisonderwijs, maar deels ook vanuit het speciaal basisonderwijs en (in mindere mate) speciaal onderwijs. Bij alle andere programma's vindt doorstroom bijna volledig plaats vanuit het regulier voortgezet onderwijs. In praktijk bestaat de instroom vanuit het voortgezet onderwijs voornamelijk uit leerlingen die vanuit het vmbo doorstromen naar OPDC Utrecht. Het leerjaar is afhankelijk van het programma waar de leerling instroomt.

- Instromers in Make It komen voornamelijk uit de onderbouw van het vo (27x), meestal het vmbo (15 van de 27), maar ook enkelen vanuit havo/vwo (4 van de 27) of een nog ongedeelde brugklas (8 van de 27). Daarnaast stroomt een kleine groep bovenbouw leerlingen in (1x vmbo-k, 2x vmbo-t, 1x bovenbouw vwo) evenals enkele leerlingen vanuit het VSO en een leerling uit het praktijkonderwijs;
- Nieuwe instromers van Do It zijn afkomstig van alle leerjaren en niveaus: 12 x onderbouw (11 x vmbo en 1x havo-vwo), 8 x bovenbouw (6 x vmbo-b, 2x vmbo-g/t);
- Nieuwe leerlingen van Link It komen uit leerjaar 3 en 4 van het vmbo-k (2x) en vmbo-t (2x) en vanuit de bovenbouw havo (2x);
- Leerlingen die in de I-klas instromen komen deels vanuit het vmbo (3x onderbouw, 2 x bovenbouw), maar vooral uit het havo/vwo (4x onderbouw, 1x bovenbouw).

Schakel VSO – OPDC Utrecht

Eerder in deze rapportage is reeds besproken dat OPDC Utrecht naar verwachting steeds meer als brug zal gaan opereren tussen speciaal onderwijs (intensief arrangement) en regulier onderwijs (basisarrangement). In de afgelopen jaren was dat nog niet het geval. Tussen 2010-2011 en 2012-2013 is maar één leerling vanuit het VSO ingestroomd in het OPDC. Tabel 3.2 laat zien dat daar in 2013-2014 verandering in is opgetreden: drie leerlingen zijn vanuit het VSO naar Make It geschakeld; één leerling naar Do It en één leerling naar de I-klas. In 2014-2015 heeft deze ontwikkeling zich verder doorgezet; tot en met maart 2015 zijn 14 leerlingen geschakeld vanuit het VSO naar het OPDC. Voor de meeste leerlingen geldt dat zij worden geschakeld met het doel om op OPDC Utrecht hun diploma te behalen. Het schakelen vindt om die reden nu pas plaats in de bovenbouw.

Hoewel het nog niet bekend is in hoeverre de schakeling van VSO-leerlingen naar het OPDC succesvol is (in termen van behaalde diploma's en verdere schakeling naar regulier vervolgonderwijs) maakt het groeiend aantal plaatsingen van VSO naar OPDC Utrecht wel duidelijk dat de komst van Passend Onderwijs ook daadwerkelijk leidt tot een omschakeling in denken naar de perspectieven van leerlingen en het hoogst haalbare uit de leerling te halen. Op VSO Pelscollege – de herkomstschool van alle VSO-leerlingen op OPDC Utrecht – staat het schakelperspectief van leerlingen continu op het netvlies van de betrokkenen. Het doel is om leerlingen, die geacht worden een VO-diploma te kunnen behalen en de capaciteiten hebben om te functio-

neren in een meer reguliere onderwijssetting, steeds zelfstandiger te maken en voor te bereiden op schakeling naar het OPDC Utrecht en (vervolgens) regulier onderwijs. OPDC Utrecht functioneert hierin als brug tussen VSO en regulier onderwijs. Het idee is dat leerlingen vanuit het VSO op OPDC Utrecht kunnen 'wennen' aan een meer reguliere onderwijssetting met grotere klassen en een grotere focus op onderwijsresultaten.⁴ Ter voorbereiding wordt op het Pelscollege in kleine stapjes gewerkt aan de zelfstandigheid van de leerling. Dat gebeurt door de leerling steeds intern door te schakelen: van dagklas (bij instroom) naar 'reguliere' klas, naar schakelklas (voorbereiding op uitstroom). Als een leerling 80 procent van zijn doelen heeft bereikt (hiervoor is een gedragsinstrument ontwikkeld) wordt schakeling naar OPDC Utrecht haalbaar geacht.

Vanuit het VSO is de verwachting dat de schakeling naar OPDC Utrecht de komende jaren steeds vroeger zal plaatsvinden. Leerlingen komen dan niet pas in de bovenbouw op OPDC Utrecht, maar worden al in de onderbouw geschakeld. Het doel is om – in de geest van Passend Onderwijs – in te zetten op verdere vroegsignalering van de ondersteuningsbehoefte van leerlingen.

Schakel VO en MBO – Entreeopleiding OPDC Utrecht (Do It)

OPDC Utrecht is de Plusvoorziening voor leerlingen uit het VO en voor studenten van mbo-niveau 1 (Do It). Dat is stadsbreed overeengekomen en bekrachtigd. Toch is de instroom vanuit het mbo naar Do It al sinds de oprichting van OPDC Utrecht vrijwel afwezig. In 2013-2014 is één leerling ingestroomd vanuit het mbo (herkomst AKA ROC Midden Nederland). Tussen 2010-2011 en 2012-2013 zijn in totaal vier leerlingen vanuit het mbo geschakeld naar OPDC Utrecht. De reden achter het ontbreken van instroom vanuit het mbo naar Do It is niet goed duidelijk. Betrokkenen geven aan dat het Loket Passend Onderwijs als schakel tussen het mbo en plaatsing op OPDC Utrecht soms als drempel wordt ervaren, waardoor leerlingen helemaal niet worden aangemeld.

Belangrijker echter is dat er op het mbo wel degelijk (zwaar) overbelaste studenten zitten. Uit onderzoek onder de vijf Utrechtse mbo-instellingen⁵ komt naar voren dat circa 25 procent van de studenten op mbo-niveau 1 als overbelast te typeren is. Het lijkt dan ook aannemelijk dat voor een (klein) deel van deze studenten plaatsing op OPDC Utrecht de student betere kansen kan/had kunnen bieden om zijn/haar opleiding succesvol af te ronden. Dat betekent dat de uitsortering van leerlingen die vanuit het VO naar de entreeopleiding gaan moet verbeteren, zodanig dat overbelaste leerlingen terecht komen bij de entreeopleiding van Do It op het OPDC en niet-overbelaste studenten in de reguliere entreeopleidingen starten.

4 Zie hiervoor ook p. 24/25 van het rapport *Leerlingen op VSO Pelscollege* (R. Kennis & T. Eimers [2014], KBA Nijmegen). Hierin wordt beschreven aan welke doelen leerlingen op VSO Pelscollege werken.

5 Onderzoek in het kader van de Regiomonitor VSV, nog te verschijnen.

3.2 Vervolg schoolloopbaan

In 2013-2014 zijn 132 leerlingen (extern) uitgestroomd, een vergelijkbaar aantal ten opzichte van voorgaande jaren. De uitstroom uit de bovenbouw, met name Link It, is toegenomen. Bij Start It is de uitstroom juist gedaald. Tabel 3.3. laat dit zien.

Tabel 3.3 – (Externe) uitstroom in 2013-2014, per programma en afgezet tegen voorgaande jaren

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Start It	43	57	40	38	28
Make It	-	-	33	38	32
Link It	15	31	21	15	26
Do It	55	47	48	36	41
I-klas	-	-	-	-	5
Totaal	113	135	142	127	132

In de volgende (deel)paragrafen worden per programma de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd. We kijken hierbij naar het functioneren van OPDC Utrecht als tussenvoorziening (doel: schakeling naar regulier onderwijs) en de mate van succes in het vervolgen van de schoolloopbaan.

3.2.1 Start It

In 2013-2014 zijn 28 leerlingen uitgestroomd vanuit Start It, een daling ten opzichte van voorgaande jaren (zie ook tabel 3.3), maar wel in lijn met het dalende leerlingenaantal in Start It. Bovendien stromen ook veel Start It leerlingen intern door naar Make It.

Leerlingen hebben gemiddeld 11 maanden op OPDC Utrecht gezeten (varieert van 3,5 maand tot 20 maanden) en zijn gemiddeld ruim 13,5 jaar oud op het moment van uitstroom.

Uitstroombestemming

Leerlingen van Start It zitten in het eerste leerjaar van het voortgezet onderwijs en doen dus ook geen examen. Omdat het om jonge en leerplichtige leerlingen gaat, stromen zij allemaal uit richting onderwijs (één leerling is verhuisd). Vaak is dat regulier voortgezet onderwijs – 54 procent van de uitstroom in 2013-2014 / 15 leerlingen – maar een groeiend aandeel leerlingen stroomt uit richting het VSO. In 2013-2014 gaat

het om acht leerlingen (29 procent). Daarnaast zijn ook vier leerlingen uitgestroomd naar het praktijkonderwijs (14 procent). Eén van deze vier leerlingen is daar niet gestart, maar in plaats daarvan begonnen op het VSO.

In tabel 3.4 wordt een overzicht gegevens van de uitstroombestemmingen over de afgelopen jaren.

Tabel 3.4 – Uitstroombestemming van Start It leerlingen, per uitstroomjaar (%)

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Regulier VO	70	72	67	61	54
Praktijkonderwijs	2	-	15	18	14
VSO	21	18	15	21	29
Anders	7	11	3	-	4
Totaal aantal leerlingen	43	57	40	38	28

In de rapportage over de vierde meting in de monitoring van OPDC Utrecht werd al geconstateerd dat de uitstroom naar VSO groot en groeiend was. Een deel van de leerlingen die waren uitgestroomd richting VSO zat op het OPDC eigenlijk niet op de juiste plek. Om die reden waren een aantal verbeteracties ingezet om leerlingen eerder – direct vanuit het basisonderwijs – naar het VSO te schakelen. We constateerden dat ook het aanname- en verwijzingsbeleid van het Loket Passend Onderwijs een belangrijk aandachtspunt was om de juiste groep leerlingen op OPDC Utrecht te krijgen.

In 2013-2014 is de uitstroom richting VSO percentueel nog verder toegenomen. In aantallen gaat het om een vergelijkbaar aantal als in 2012-2013. Omdat het doel van Start It terugschakeling naar regulier onderwijs is, blijft de vraag bestaan in hoeverre Start It als tussenvoorziening optimaal functioneert. Vanuit het VSO wordt de verwachting uitgesproken dat de uitstroom vanuit het OPDC naar het VSO in de komende jaren kleiner zal worden, omdat het primair onderwijs beter wordt in het signaleren, waardoor het Loket Passend Onderwijs andere keuzes zal maken. Het doel is om meer leerlingen direct vanuit het basisonderwijs te schakelen naar het VSO in plaats van het OPDC (= vroegsignalering), zodat de tussenschakel OPDC wordt vermeden. We concluderen dat van deze vroegsignalering in 2013-2014 nog onvoldoende sprake was en de doorstroom vanuit het OPDC naar het VSO een punt van aandacht blijft.

De uitstroom naar praktijkonderwijs is in 2013-2014 percentueel ongeveer gelijk gebleven. Het aantal uitstromers is gedaald van zeven naar vier. Het lijkt waarschijnlijk dat de pilots in het Samenwerkingsverband rondom rand praktijkonderwijs leerlin-

gen⁶ ertoe hebben geleid dat het OPDC een deel van deze groep leerlingen niet meer binnen heeft gekregen. In plaats daarvan moeten deze leerlingen zijn gestart op een vmbo-school binnen de pilot. Deze leerlingen zijn niet gestart in het praktijkonderwijs; daar is de instroom in 2013-2014 gelijk gebleven.

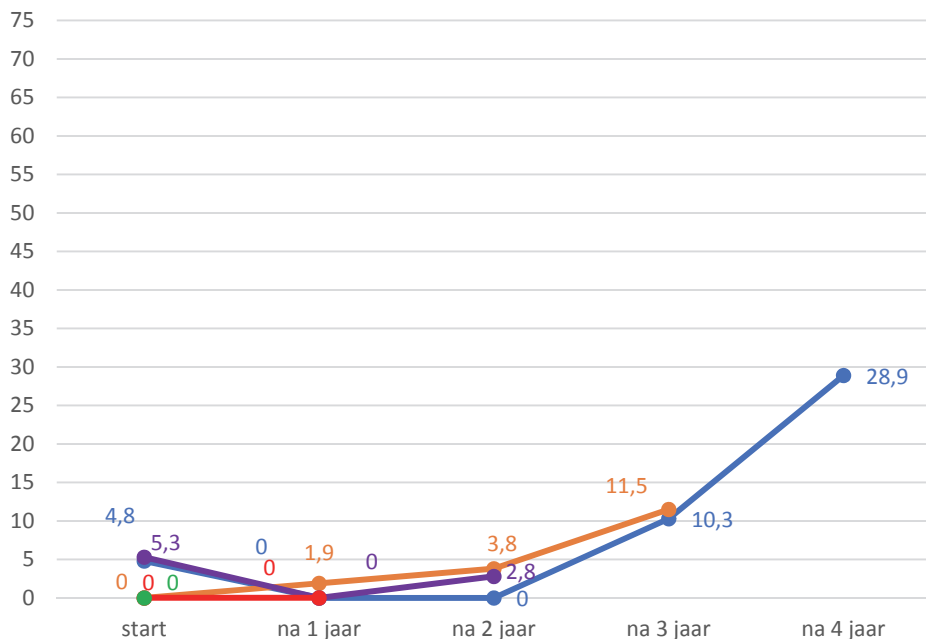
Succes vervolg schoolloopbaan

Na uitstroom van Start It blijven alle leerlingen ook onderwijs volgen. Dat is gezien hun leeftijd ook verplicht. De uitstromers van 2013-2014 zijn ook daadwerkelijk allemaal gestart op hun nieuwe plek. Alleen één leerling is zoals al eerder genoemd gestart in het VSO in plaats van het praktijkonderwijs.

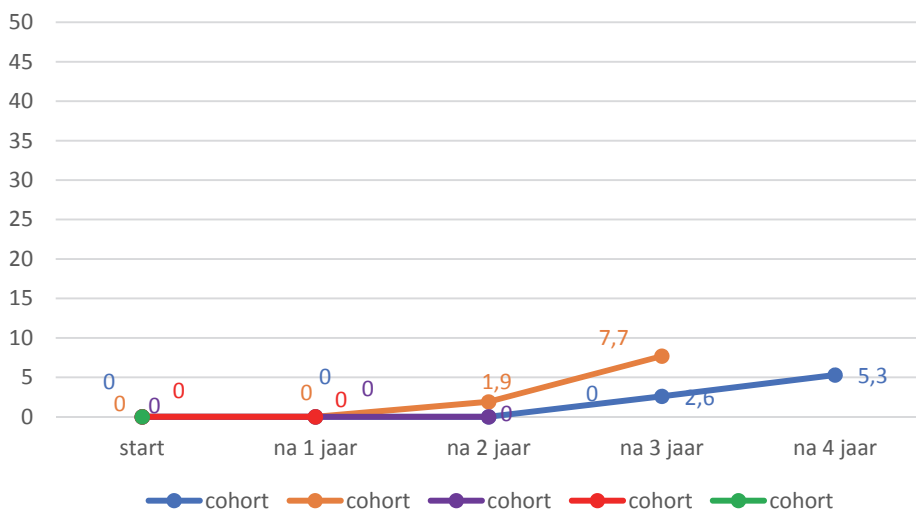
Ook na een aantal jaren blijven de meeste leerlingen in onderwijs. In de onderstaande twee figuren wordt weergegeven welk deel van de leerlingen voortijdig schoolverlater wordt (figuur 3.1A) en welk deel van de leerlingen op termijn een startkwalificatie weet te behalen (figuur 3.1B). Inmiddels is het mogelijk om vier jaar vooruit te kijken (uitstroom vanaf 2009-2010). De figuren zijn gemaakt voor de 190 van de 205 Start It leerlingen die tussen 2009-2010 en 2013-2014 zijn uitgestroomd. Van 15 leerlingen is de situatie in oktober 2014 onbekend, omdat zij buiten de rmc-regio's Utrecht en Eem & Vallei woonachtig zijn. Omdat er geen aanwijzingen zijn dat leerlingen van buiten de regio anders benaderd worden dan leerlingen in de regio, wordt ervan uitgegaan dat de gepresenteerde percentages representatief zijn voor de gehele populatie van uitgestroomde Start It leerlingen.

6 In 2013-2014 zijn in het Samenwerkingsverband pilots opgezet waarbij vmbo en praktijkonderwijs samenwerken om de groep leerlingen die functioneert op de rand van vmbo en praktijkonderwijs beter te bedienen (zgn. 'proeftuintjes'). Het idee achter deze pilots is dat deze leerlingen door een passend onderwijsaanbod en passende begeleiding geen (zwaardere) gedragsproblemen ontwikkelen, waardoor plaatsing op OPDC Utrecht voorkomen kan worden.

Figuur 3.1A – Percentage VSV onder Start It leerlingen, op verschillende peilmomenten

Figuur 3.1B – Percentage Start It leerlingen met startkwalificatie, op verschillende peilmomenten

In figuur 3.1A wordt zichtbaar dat het percentage leerlingen dat vsv-er wordt laag is en de eerste jaren daarna ook laag blijft. Opvallend is het fors toegenomen percentage vsv-ers vier jaar na uitstroom. In totaal zijn 11 Start It leerlingen die in 2009-2010 zijn uitgestroomd in oktober 2014 – 4 jaar na uitstroom – vsv-er (de 28,9 procent in de figuur). Van deze 11 leerlingen hebben er vijf wel een mbo-1 diploma behaald.⁷ Voor de andere zes vsv-ers geldt dat zij merendeels 18 jaar of ouder zijn: 4 leerlingen waren dat al in 2013, één leerling is in 2013-2014 18 geworden en één leerling is in oktober 2014 jonger dan 18.

De uitstroombestemming van de leerling lijkt weinig voorspelbaar in de kans op vsv. Van de 11 vsv-ers van het uitstroomcohort 2009-2010 gingen drie leerlingen naar het VSO en de overige acht naar het regulier VO. De zes vsv-ers zonder mbo-1 diploma zijn bijna allemaal (5x) naar het regulier VO uitgestroomd; de andere leerling naar het VSO.

Het percentage leerlingen dat een startkwalificatie weet te behalen (ongeacht of zij wel of niet meer in opleiding zijn), ligt in oktober 2014 nog niet erg hoog. Dat heeft echter alles te maken met de leeftijd van de leerlingen. Veel leerlingen zijn nog in onderwijs en daarmee nog op weg naar het behalen van een startkwalificatie. De vooruitzichten zijn redelijk gunstig. Van alle uitgestroomde leerlingen uit 2009-2010 heeft 77 procent inmiddels een vo- of mbo-diploma behaald: 45 procent een vo-diploma en/of 38 procent een mbo-diploma (33 procent mbo-1; 5 procent mbo-2/3/4).⁸ Ruim 70 procent van de leerlingen volgt een mbo-opleiding op niveau 2, 3 of 4 en is dus concreet op weg naar een startkwalificatie. Nog eens 11 procent volgt een opleiding waar een startkwalificatie nog niet haalbaar is (VSO, mbo-1). De overige leerlingen hebben al een startkwalificatie en zijn niet meer in opleiding of zijn vsv-er. Leerlingen die korter geleden zijn uitgestroomd, volgen logischerwijs nog vaker een (vmbo-)opleiding waar zij nog geen startkwalificatie kunnen behalen.

3.2.2 Make It

Make It had in 2013-2014 32 uitstromers. Circa twee derde van deze uitstroom bestond uit leerlingen die vanuit het vo zijn ingestroomd bij Make It. De andere leerlingen zijn via Start It naar Make It doorgestroomd en vervolgens uitgestroomd. In 2012-2013 was nog twee derde van alle leerlingen via Start It doorgestroomd. Driekwart van alle leerlingen stroomt uit van leerjaar 2. De andere leerlingen vanuit leerjaar 3, zowel op de niveaus vmbo-b, vmbo-t als havo. Tabel 3.5 geeft een overzicht.

7 Indien deze leerlingen een baan hebben van ten minste 12 uur per week, worden zij (achteraf) niet als vsv-er meegerekend.

8 In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van behaalde diploma's voor alle cohorten.

Tabel 3.5 – Leerjaar uitgestroomde Make It leerlingen

Leerjaar en niveau	Aantal	%
Leerjaar 2 BL/KL	24	75
Leerjaar 3	8	25
• BL	3	9
• TL	3	9
• havo	2	6

De gemiddelde verblijfsduur op OPDC Utrecht bedroeg bijna 13 maanden. Dat varieerde echter van bijna 3 maanden tot twee jaar en vijf maanden. De verblijfsduur is tevens afhankelijk van of de leerling is doorgestroomd vanuit Start It of niet. Doorstromers hebben gemiddeld 19 maanden op het OPDC gezeten, leerlingen die enkel binnen Make It onderwijs hebben gevolgd zaten er gemiddeld bijna 10 maanden. Bij uitstroom zijn de leerlingen gemiddeld ruim 15 jaar oud.

Uitstroombestemming

Make It leerlingen zitten in de middenbouw van het voortgezet onderwijs en doen dus net als Start It leerlingen geen examen op OPDC Utrecht. Alle leerlingen stromen uit richting onderwijs, merendeels in het VO of VSO. Eén leerling is verhuisd. In tabel 3.6 wordt een overzicht gegeven van de uitstroombestemmingen. Er is een uitsplitsing gemaakt naar het leerjaar van waaruit de leerling is uitgestroomd.

Tabel 3.6 – Uitstroombestemming van Make It leerlingen, per leerjaar en per uitstroomjaar (%)

	2011-2012			2012-2013			2013-2014		
	Lj 2	Lj 3	Totaal	Lj 2	Lj 3	Totaal	Lj 2	Lj 3	Totaal
Regulier VO	56	77	71	50	50	50	54	38	50
Praktijkonderwijs	11	-	3	19	-	13	17	-	13
VSO	33	18	23	31	50	37	25	38	28
MBO	-	-	-	-	-	-	4	13	6
Anders	-	5	3	-	-	-	-	13	3
Totaal aantal	9	22	31	26	12	38	24	8	32

Bovenstaande tabel laat zien dat ruim 60 procent van de leerlingen uitstroomt naar het voortgezet onderwijs – 50 procent (16 leerlingen) naar regulier voortgezet onderwijs en 13 procent (4 leerlingen) naar praktijkonderwijs. Ruim een kwart van de leer-

lingen (9 leerlingen) stroomt uit richting VSO. Daarnaast stroomt 6 procent (2 leerlingen) uit richting mbo, één leerling uit leerjaar 2 en één leerling uit leerjaar 3.

Ten opzichte van 2012-2013 is de totale uitstroom richting VSO bij Start It en Make It gezamenlijk percentueel gelijk gebleven; het gaat om 28 procent van de leerlingen. Wel is sprake van een verschuiving naar de eerdere leerjaren. Dat betekent dat de uitstroom naar VSO vanuit leerjaar 1 percentueel is toegenomen en vanuit leerjaar 3 is gedaald. In aantallen is – vanwege het kleinere aantal uitstromers bij Start It en Make It – de uitstroom naar VSO gedaald van 22 naar 17 leerlingen. Ten opzichte van nog eerdere cohorten is de totale uitstroom richting VSO (berekend over de totale uitstroom van OPDC Utrecht) redelijk constant. Elk jaar gaat het om 19-25 leerlingen. Tabel 3.7 geeft een overzicht.

Tabel 3.7 – Uitstroom naar VSO voor alle uitgestroomde leerlingen OPDC Utrecht (excl. Crisisplaatsingen) 2009-2010 tot en met 2013-2014

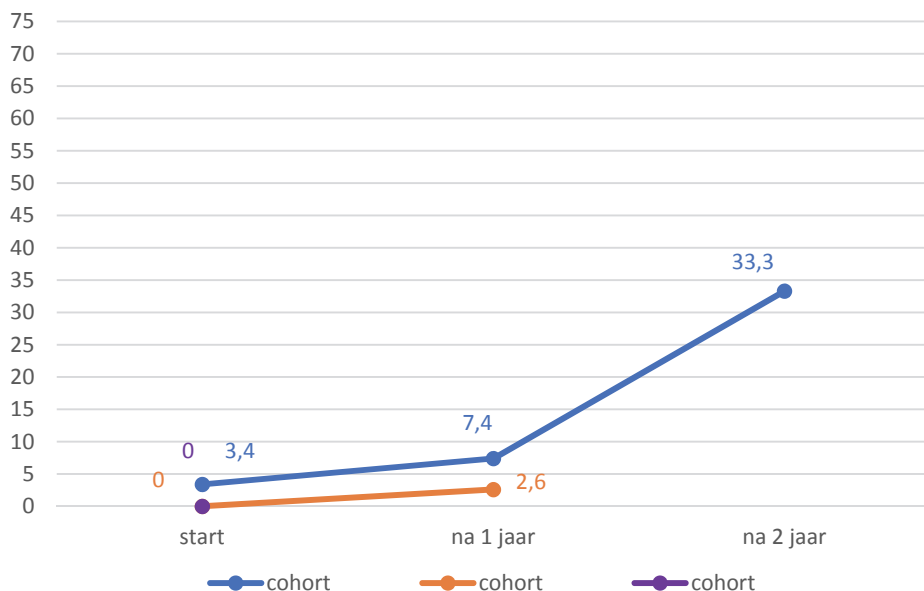
	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
VSO	22	17	19	12	22	16	25	20	23	17
Overig	111	83	144	88	115	84	103	80	109	83
Totaal aantal uitgestroomde leerlingen	133	100	163	100	137	100	128	100	132	100

Succes vervolg schoolloopbaan

De leerlingen die in 2013-2014 zijn uitgestroomd zijn allemaal ook feitelijk gestart op hun beoogde plek. Er zijn geen vsv-ers. Ook de leerlingen die in 2012-2013 zijn uitgestroomd volgen – op één na – nog steeds onderwijs. Eén leerling uit dat uitstroomjaar is vsv-er. Bij leerlingen die in 2011-2012 zijn uitgestroomd vanuit Make It komt een ander beeld naar voren. Tussen oktober 2013 en oktober 2014 zijn een flink aantal leerlingen ongediplomeerd uitgestroomd, zonder een nieuwe opleiding te starten. Het percentage vsv is opgelopen tot 33 procent; negen leerlingen in totaal.⁹ Figuur 3.2 geeft dit weer.

⁹ De situatie op 1 oktober 2014 is bekend voor 27 van de 31 leerlingen. Vier leerlingen zijn woonachtig buiten de rmc-regio's Utrecht en Eem & Vallei.

Figuur 3.2 – Percentage VSV onder Make It leerlingen, op verschillende peilmomenten

De toename van het aantal vsv-ers lijkt twee verklaringen te hebben:

- enerzijds hebben drie van de negen vsv-ers een mbo-1 diploma behaald. Hoewel zij geen startkwalificatie hebben behaald, is er wel sprake van een diploma. Deze vsv-ers zullen indien zij een baan hebben van ten minste 12 uur per week achteraf niet tot de vsv-ers gerekend worden.
- anderzijds lijkt het bereiken van de leeftijd van 18 een belangrijke verklaring te zijn. Van de negen vsv-ers zijn er acht in 2013-2014 18 jaar geworden.

De vsv-ers zonder mbo-1 diploma zijn afkomstig van mbo niveau 2 (1x), vmbo-b leerjaar 4 (1x; wel met vmbo-diploma) en het VSO (4x). Bij de vsv-ers van het VSO is onbekend welk deel een traject gericht op uitstroom richting arbeid heeft afgerond en welk deel vroegtijdig is uitgevallen.

Geen van de oud Make It leerlingen heeft al een startkwalificatie in zijn of haar bezit. Dat komt (ook) omdat de oudste Make It leerlingen pas twee jaar geleden zijn uitgestroomd. Wel heeft 52 procent van de leerlingen die zijn uitgestroomd in 2011-2012 inmiddels een vo- of mbo-diploma behaald: 30 procent een vo-diploma en 22 procent een mbo-1 diploma. In bijlage 5 wordt ook een overzicht gegeven van de latere uitstroomjaren.

3.2.3 Link It

In totaal 26 leerlingen zijn in 2013-2014 uitgestroomd vanuit Link It. Bijna driekwart van deze leerlingen zat eerder bij Start It en/of bij Make It. Gemiddeld hebben de leerlingen bijna 20 maanden op OPDC Utrecht gezeten. Dat varieert echter van ruim 3 maanden tot bijna 4 jaar. Leerlingen die eerder bij Start It en/of Make It onderwijs hebben gevolgd zaten gemiddeld twee jaar op het OPDC, leerlingen die alleen bij Link It hebben gezeten gemiddeld bijna 10 maanden. Bij uitstroom is de gemiddelde leeftijd ruim 17 jaar.

Diplomaresultaat en uitstroombestemming

Link It omvat het vierde leerjaar van het vmbo. Leerlingen doen er in principe examen. Van de 26 uitgestroomde leerlingen in 2013-2014 zijn twee leerlingen halverwege 2013-2014 al uitgestroomd. Eén leerling vanuit het vmbo-kl naar het regulier vo (hier was sprake van een reboundplaatsing), één leerling vanuit het vmbo-bl naar een Op de Rails Traject.¹⁰ Een dergelijke schakeling zo laat in de schoolloopbaan is niet wenselijk; dat betekent dat vraagtekens gezet hadden moeten worden bij plaatsing van deze leerling op het OPDC.

De overige 24 leerlingen hebben examen gedaan (6 leerlingen vmbo-b, 3 leerlingen vmbo-k en 15 leerlingen vmbo-t) en zijn allemaal gediplomeerd. Een slagingspercentage van 100 procent is gezien de problematiek van de leerlingen en het gemiddelde slagingspercentage in Nederland¹¹ een zeer goede prestatie.

Na diplomering stromen bijna alle leerlingen door naar een mbo-opleiding, merendeels op niveau 4. Tabel 3.8 geeft een overzicht.

Tabel 3.8 – Uitstroombestemming van Link It leerlingen (%)

Bestemming	Gediplomeerd	Tussentijds uitgestroomd	Totaal
Regulier VO	-	50	4
VSO	-	50	4
MBO	92	-	85
VAVO	4	-	4
Onbekend	4	-	4
Totaal aantal	24	2	26

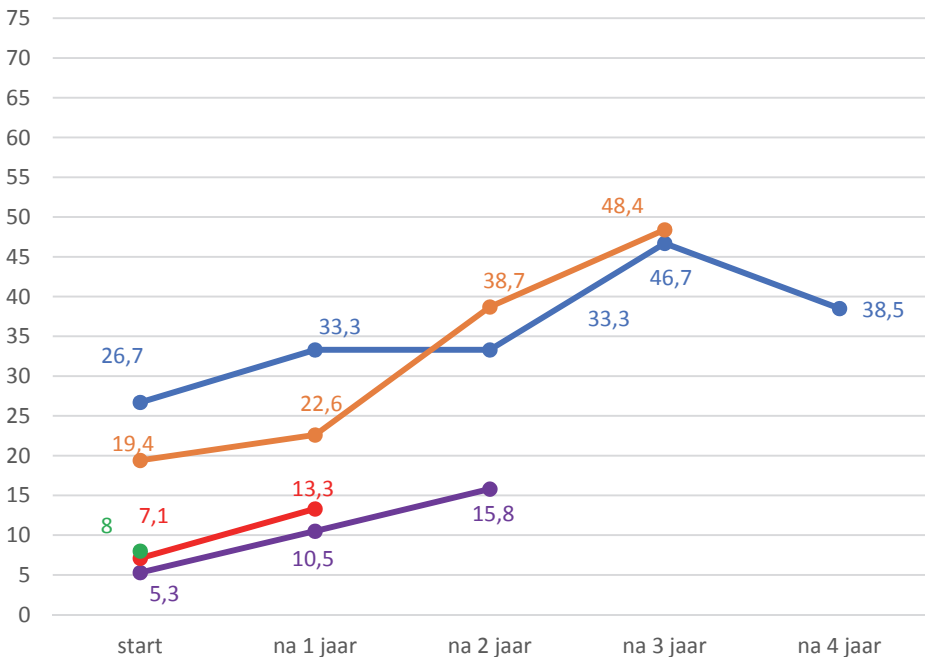
¹⁰ Een Op de Rails traject is een inschrijving op een reguliere school, maar onderwijs volgend op een VSO-school.

¹¹ 94 procent vmbo-b, 92 procent vmbo-k, 91 procent vmbo-t (bron: CBS)

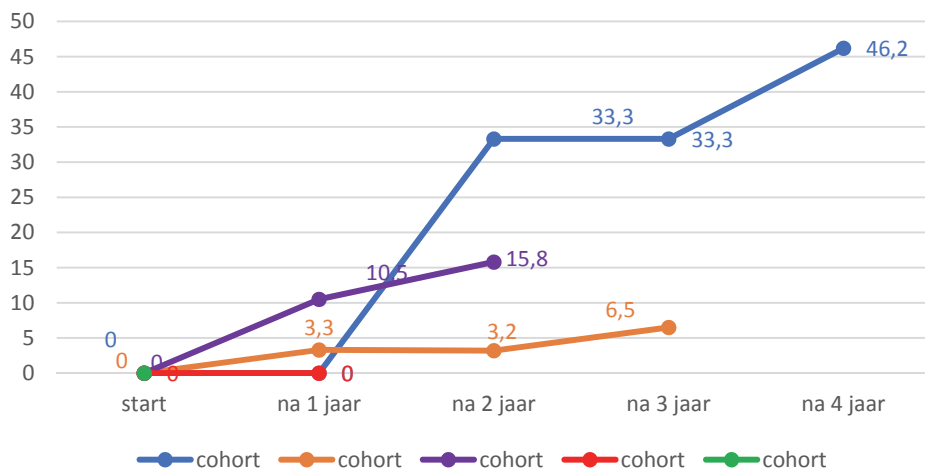
Succes vervolg schoolloopbaan

Niet alle leerlingen die in 2013-2014 zijn uitgestroomd zijn feitelijk gestart op de plek waar zij naar zouden uitstromen. Drie leerlingen met de uitstroombestemming mbo zijn gestart in het vo en twee leerlingen die naar het mbo zouden gaan zijn daar niet gestart en zijn vsv-er. Eén van deze leerlingen is nog geen 18 jaar en is nog leerplichtig. Deze leerling is in januari 2015 alsnog gestart met een mbo-opleiding bij ROC Midden Nederland. In figuur 3.3A wordt met de groene stip aangegeven dat 8 procent (twee leerlingen) van de leerlingen uitgestroomd in 2013-2014 op 1 oktober 2014 vsv-er is. Dit wordt ook weergegeven voor de oudere uitstroomcohorten. Figuur 3.3B geeft hetzelfde weer, maar dan voor het percentage leerlingen dat een startkwalificatie heeft behaald.

Figuur 3.3A – Percentage VSV onder Link It leerlingen, op verschillende peilmomenten

Figuur 3.3B – Percentage SK onder Link It leerlingen, op verschillende peilmomenten

Het percentage leerlingen dat vsv-er wordt loopt na een aantal jaren op. Goed zichtbaar is dat het percentage vsv-ers veel hoger oploopt voor de oudste uitstroomcohorten 2009-2010 en 2010-2011. In deze jaren bestond Link It ook uit leerjaar 3. De vijf vsv-ers (38,5 procent) die in 2009-2010 zijn uitgestroomd zijn allemaal ongediplomeerd uitgestroomd van OPDC Utrecht (2x uitstroombestemming VSO, 2x uitstroombestemming vo en 1x onbekend). Van de 15 vsv-ers (48,4 procent) uitgestroomd in 2010-2011 hebben er zeven geen diploma behaald op het OPDC.

De uitstroomcohorten 2011-2012, 2012-2013 en 2013-2014, waar de meeste leerlingen gediplomeerd zijn uitgestroomd, vertonen een veel positiever beeld met een blijvend lager percentage vsv-ers.

Het aandeel leerlingen dat een startkwalificatie weet te behalen (figuur 3.3B) is – met uitzondering voor het cohort 2009-2010 – nog niet erg hoog. Voor de jongere uitstroomcohorten geldt dat de meeste leerlingen nog in opleiding zijn, veelal op mbo-niveau 4. Een enkele leerling volgt een hbo-opleiding. De komende jaren zal het aantal startkwalificaties naar verwachting nog flink stijgen. Dat geldt in mindere mate voor de leerlingen die in 2009-2010 en 2010-2011 zijn uitgestroomd. Daar zal het aandeel studenten dat een startkwalificatie weet te behalen vermoedelijk niet boven de 50-60 procent uitkomen, omdat de overige leerlingen ofwel al een startkwalificatie hebben, ofwel vsv-er zijn.

3.2.4 Do It

In 2013-2014 zijn 41 leerlingen uitgestroomd bij Do It. Ongeveer een derde van deze leerlingen is via (Start It en) Make It doorgestroomd. De gemiddelde verblijfsduur van leerlingen in een Do It traject varieert zeer sterk: van nog geen maand tot vijf jaar. De duur is onder andere sterk afhankelijk van of de leerling ook een Start It en Make It traject heeft doorlopen. Gemiddeld zitten leerlingen er ruim 20 maanden. De verblijfsduur is sterk afhankelijk van of de leerling ook andere programma's van het OPDC heeft doorlopen. Leerlingen die intern zijn doorgestroomd hebben gemiddeld bijna 33 maanden op het OPDC gezeten. Leerlingen die nieuw bij Do It zijn ingestroomd ruim 14 maanden. In totaal 11 van de 41 uitgestroomde leerlingen heeft langer dan twee jaar op OPDC Utrecht gezeten, onder hen 9 doorstromers.

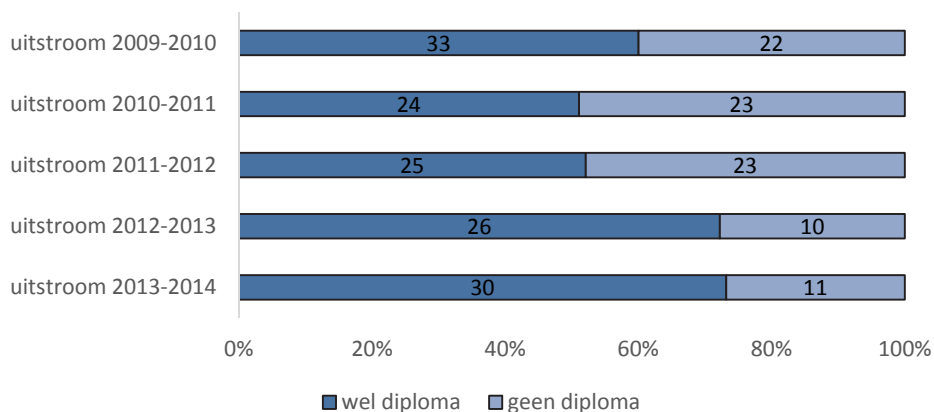
Bij uitstroom zijn de leerlingen gemiddeld ruim 17,5 jaar oud. 16 van de 41 leerlingen zijn bij uitstroom ouder dan 18.

Het aantal uitstromers heeft zich ten opzichte van 2012-2013 (36 uitstromers) weer een klein beetje hersteld. De uitstroom blijft echter wel achter bij de jaren daarvoor, van circa 50 uitstromers.

Diplomaresultaat en uitstroombestemming

In 2013-2014 bestond Do It voor het laatste jaar uit de AKA. Het doel was om leerlingen voor een AKA-diploma te diplomeren. In de rapportage over de vierde meting constateerden we dat het diplomarendement was toegenomen. Dat was een gevolg van het langer in traject houden van bepaalde leerlingen, om zo hun kansen op het behalen van een diploma te vergroten. In 2013-2014 heeft OPDC Utrecht dit rendement vast kunnen houden. Het diplomarendement is vrijwel gelijk aan 2012-2013 en ligt op 73 procent. In aantallen gezien hebben 30 leerlingen hun AKA-diploma behaald; elf leerlingen is dat niet gelukt.

Figuur 3.4 – Diplomaresultaat van Do It leerlingen, per uitstroomjaar (in de balken de aantallen, onderin de percentages)

Per 1 augustus 2014 is men gestart met de entreeopleiding. Deze vervangt de oude mbo-niveau 1 opleidingen. De entreeopleiding is bedoeld voor leerlingen zonder VO-diploma. Zij kunnen vanaf 2014 niet meer instromen in een mbo-opleiding op niveau 2, 3 of 4. Naast het niet hebben van een VO-diploma moet de leerling ook niet-leerplichtig (d.w.z. ten minste 16 jaar oud zijn op 1 augustus van het nieuwe schooljaar) zijn en niet overbelast zijn om in te kunnen stromen in de entreeopleiding. Voor overbelaste jongeren is in Utrecht in stedelijk verband afgesproken dat OPDC Utrecht de entreeopleiding aanbiedt.

De entreeopleiding heeft twee uitstroomrichtingen: richting doorstroom naar mbo-niveau 2 en richting arbeidsmarkt. Voor doorstroom naar mbo-niveau 2 moet de student voldoen aan de taal- en op 2F-niveau en rekeneisen op (een aangepast) niveau 2A.

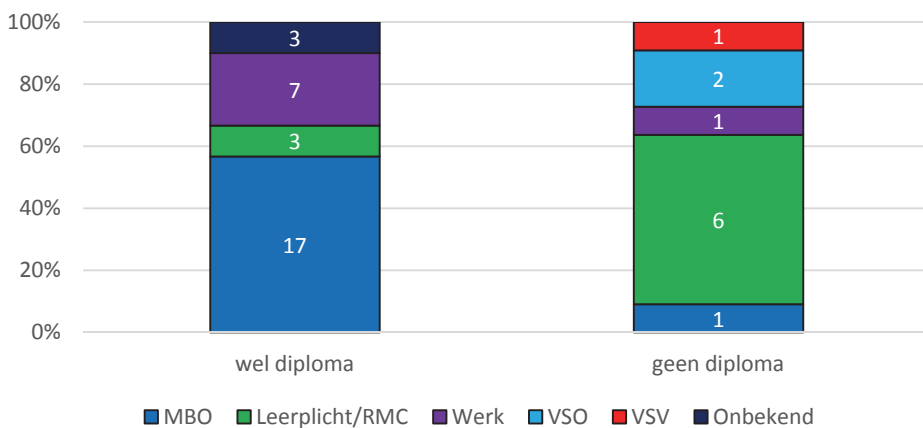
Hoewel overbelaste jongeren binnen OPDC Utrecht de mogelijkheid hebben om de entreeopleiding te volgen, is hiervoor meestal niet gekozen. Do It heeft ook een (grote) groep leerlingen die nog geen 16 is op het moment van instroom in Do It. Deze leerlingen zijn per 1 augustus 2014 als leerling in een vmbo-b Leerwerktraject (LWT) ingeschreven. Een dergelijke inschrijving heeft bovendien als voordeel dat de leerling meer stage kan lopen: drie dagen in plaats van de twee dagen die de entreeopleiding voorschrijft. Een diploma vmbo-b LWT biedt net als een diploma van de entreeopleiding (wettelijk) recht op doorstroom naar mbo-niveau 2, in ieder geval binnen de sector die de leerling in het vmbo heeft gevolgd. Omdat OPDC Utrecht een intersectoraal profiel aanbiedt, is aansluiting op een groter aantal mbo-opleidingen mogelijk. In stedelijk verband is in Utrecht afgesproken dat het mbo deze leerlingen niet mag weigeren op grond van een diploma vmbo-b LWT.

In 2014-2015 zijn zes Do It leerlingen ingeschreven in de entreeopleiding. Het betreft voornamelijk de oudere leerlingen en de leerlingen met een iets hoger niveau. De vooraanname is dat deze leerlingen het niveau hebben om op taal en rekenen het vereiste 2F/2A-niveau te halen en kunnen doorstromen naar niveau 2. De overige leerlingen zijn allemaal als vmbo-b LWT leerling ingeschreven.

Door de afschaffing van de drempelloze instroom op mbo-niveau 2, 3 en 4 wordt het diplomarendement van Do It nog belangrijker. In de komende jaren zal in ieder geval het aantal Do It leerlingen met een VO-diploma sterk stijgen als gevolg van de vmbo-b LWT inschrijvingen. Leerlingen die Do It tussen 2009-2010 en 2013-2014 gediplomeerd hebben verlaten hebben – in de ‘oude’ situatie van AKA-trajecten – hebben allen een AKA-diploma behaald. Geen enkele leerling heeft een vo-diploma behaald.

Leerlingen met een AKA-diploma stromen veel vaker dan leerlingen zonder diploma door naar vervolgonderwijs. In de volgende figuur wordt dat grafisch weergegeven.

Figuur 3.5 – Uitstroombestemming Do It leerlingen, uitstroomjaar 2013-2014 (in de balken de aantallen, onderin de percentages)

Ruim de helft van de leerlingen die Do It gediplomeerd verlaten, stroomt door naar het mbo. Dat percentage ligt vele malen hoger in vergelijking met leerlingen die geen diploma hebben behaald, maar tegelijkertijd veel lager dan in 2012-2013. Toen stroomde bijna 80 procent van de gediplomeerde leerlingen door naar het mbo. Het is niet duidelijk wat de oorzaak hiervan is.

Leerlingen zonder diploma hebben vaak geen duidelijke vervolgbestemming. Zij worden aan Leerplicht/RMC overgedragen.

De Overstap (vo-mbo)

De overstap van het voortgezet onderwijs naar het mbo (dus niet alleen de overdracht) verliep niet altijd goed. Betrokkenen geven verschillende oorzaken, die deels aan de leerlingen zelf lagen en deels aan de mbo-instellingen toegeschreven konden worden:

- Een aantal leerlingen werd door de mbo-instelling afgewezen. Niet altijd was bij iedereen duidelijk waarom. Enerzijds was bij sommige leerlingen de overbelasting dusdanig groot en/of de cognitieve vermogens beperkt dat een succesvolle loopbaan in het mbo moeilijk realiseerbaar was. Anderzijds hadden sommige betrokkenen het idee dat leerlingen soms op onterechte gronden werden afgewezen.
- Niet altijd was duidelijk wie bij de mbo-instelling het aanspreekpunt/de contactpersoon is bij vragen over de overstap. Dit maakte een soepele overdracht – zeker bij vragen – moeilijker realiseerbaar.
- Een aantal leerlingen had, vanwege zijn ondersteuningsbehoefte, begeleiding en aanpassingen nodig in de mbo-opleiding. Betrokkenen geven aan dat mbo-instellingen niet altijd bereid waren deze ondersteuning te geven. De komst van Passend Onderwijs leidt er wel toe dat deze bereidheid tot ondersteuning steeds verder toeneemt.

Om bovengenoemde knelpunten aan te pakken zijn in Utrecht door het vo, mbo en de gemeente (leerplicht) procesafspraken gemaakt over het (technische) proces van leerlingen die overstappen naar het mbo. Via *Aanmelding in Beeld* worden de aanmeldingen van leerlingen bij de mbo-opleiding gevolgd. Via het *Digitale Doorstroom Dossier (DDD)* krijgen de mbo-instellingen informatie over de leerling overgedragen. Voor een selecte groep leerlingen vindt ook een *warme overdracht* plaats. Tot slot worden jaarlijks een drietal *overstapafels* gehouden waar leerlingen worden besproken die een risico vormen om de overstap naar mbo niet te maken.

Leerlingen die vanuit OPDC Utrecht de overstap maken naar een mbo-opleiding krijgen allemaal een warme overdracht. Hoe deze overdracht er precies uitziet verschilt van instelling tot instelling.

Voor de OPDC-leerlingen die zich voor het schooljaar 2014-2015 hadden aangemeld voor een mbo-opleiding bij MBO Utrecht was een (plus)coach van MBO Utrecht aangesteld voor de warme overdracht; deze vond op locatie van OPDC Utrecht plaats. De coach maakte een inschatting van de benodigde ondersteuning voor de leerling. Door alle betrokkenen werd deze vorm van warme overdracht op locatie van het OPDC als zeer prettig ervaren. Bij ROC Midden Nederland was een warme overdracht op locatie bij OPDC Utrecht niet realiseerbaar als gevolg van de grote omvang van de instelling en de collegestructuur.

Hoewel de overdracht als gevolg van de hierboven beschreven stedelijke/regionale aanpak elk jaar verbeterd, gaat de warme overdracht nog niet altijd naar wens. Allereerst wordt de wens tot een warme overdracht – die kan worden aangevinkt bij de aanmelding van de leerling – nog niet altijd goed opgevolgd door de mbo-instellingen. Betrokkenen geven aan dat de omvang van de instellingen en de structuur waarin de opleidingen zijn ingedeeld (colleges, academies) hier een factor in zijn.

Tijdige communicatie over afwijzingen en afmeldingen, het vergroten van het vertrouwen tussen vo en mbo en een focus op de kansen van leerlingen (in plaats van de beperkingen) zijn volgens betrokkenen de sleutel in het verder verbeteren van de overstap naar het mbo in de komende jaren.

In totaal hebben 20 van de 31 uitgestroomde leerlingen een uitstroombestemming onderwijs (mbo, VSO). Uitstroom richting werk is voor sommige leerlingen het maximaal haalbare gezien hun cognitieve niveau. Alleen zij die een AKA-diploma hebben én ten minste 12 uur per week werken, worden niet gezien als vsv-er. Dat geldt echter niet voor de leerlingen die geen AKA-diploma hebben behaald.

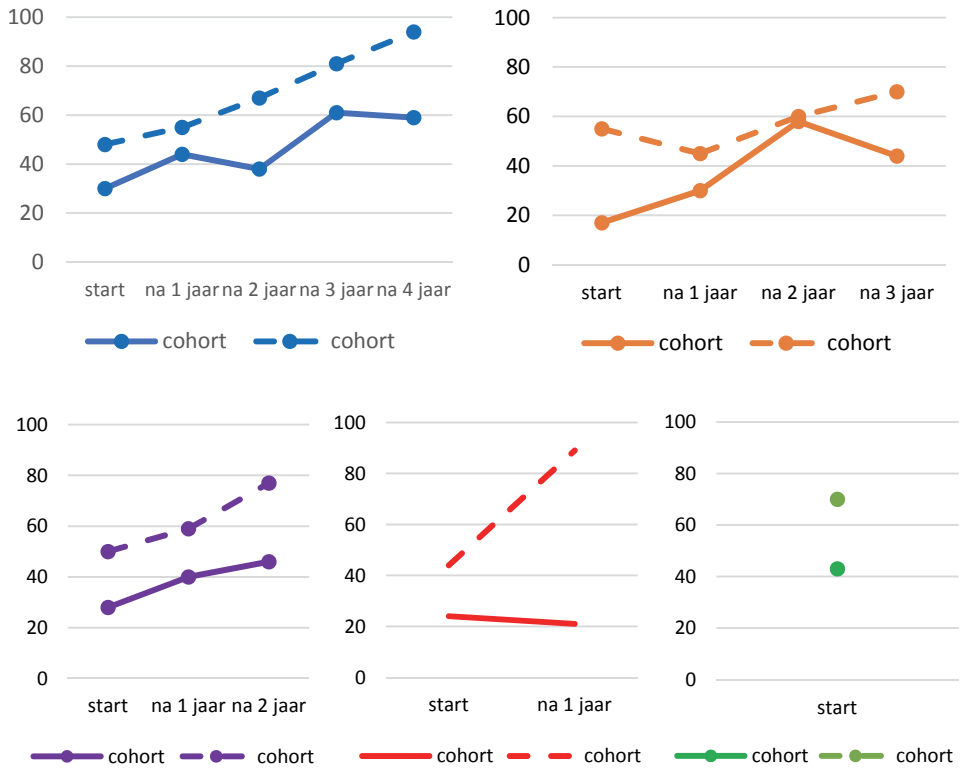
Succes vervolg schoolloopbaan

Aan de start van het nieuwe schooljaar (1 oktober 2014) volgen 18 leerlingen onderwijs. Een aantal leerlingen is niet gestart op zijn/haar uitstroombestemming, andere leerlingen zijn ergens anders gestart:

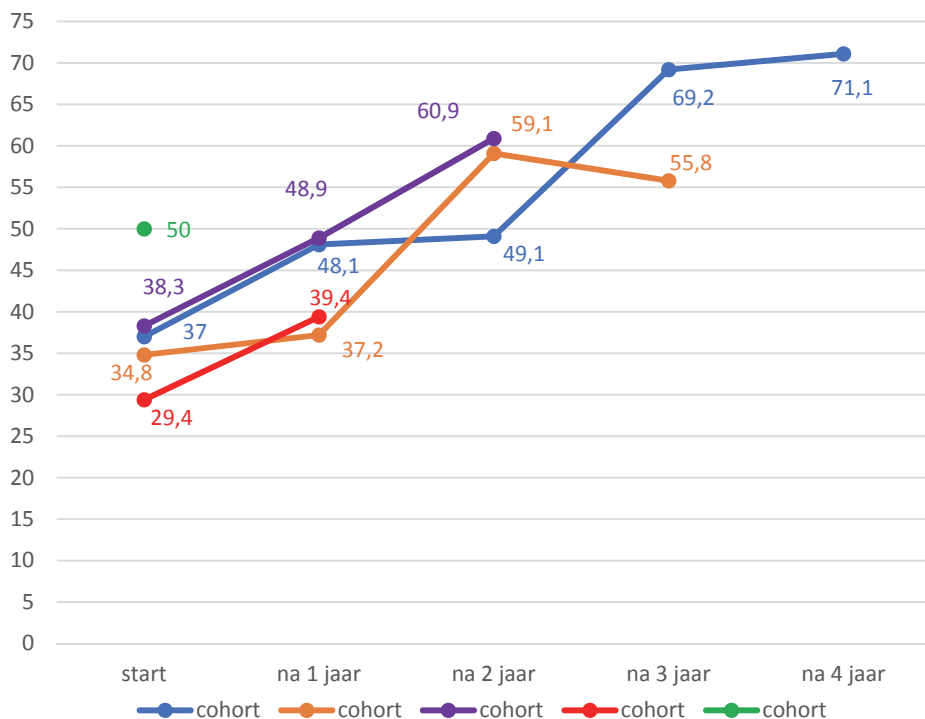
- 4 leerlingen zijn niet gestart in het mbo en vsv-er;
- 2 leerlingen met uitstroombestemming Leerplicht/RMC zijn een opleiding gestart;
- 1 leerling met uitstroombestemming werk is in opleiding;
- 2 leerlingen die halverwege het jaar zijn uitgestroomd richting VSO en daar zijn gestart zijn in het nieuwe schooljaar vsv-er.

In totaal is de helft van de uitgestroomde Do It leerlingen (20 leerlingen) op 1 oktober 2014 vsv-er. Zeven van hen hebben ook geen mbo-1 diploma. Dat betekent dat het vsv-percentage onder uitstromers zonder diploma (veel) hoger ligt (70 procent) dan onder de leerlingen met AKA-diploma (43 procent). Ook op lange(re) termijn blijven/worden studenten die ongediplomeerd uitstromen veel vaker vsv-er. Dat wordt in de volgende figuur weergegeven. Elk uitstroomcohort is in een eigen (deel)figuur gepresenteerd. In figuur 3.7 worden de vijf uitstroomcohorten ook in één figuur gepresenteerd, zonder daarbij een onderscheid te maken in gediplomeerden en ongediplomeerden.

Figuur 3.6 – Percentage VSV voor Do It leerlingen met en zonder AKA-diploma, voor verschillende uitstroomjaren en verschillende peilmomenten

Figuur 3.7 – Percentage VSV onder Do It leerlingen, op verschillende peilmomenten

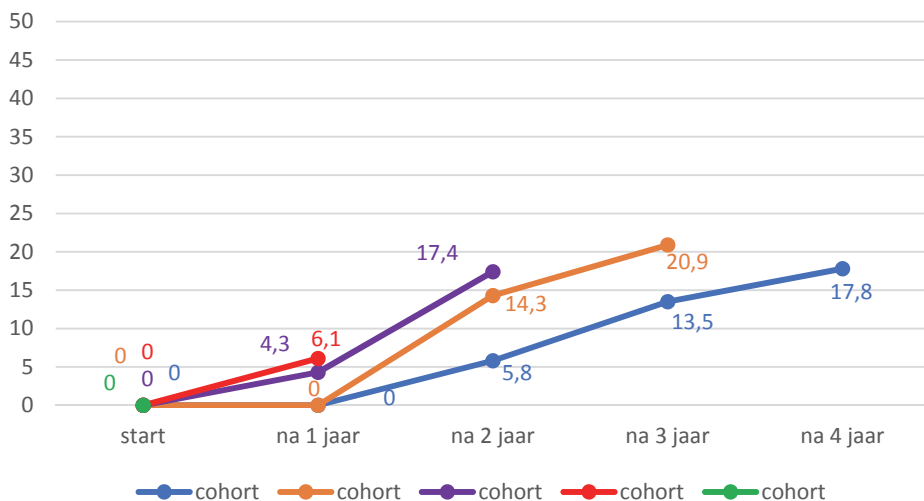
Het percentage vsv-ers loopt na enkele jaren op tot boven de 70 procent onder de leerlingen die in 2009-2010 zijn uitgestroomd. Onder ongediplomeerden betreft het zelfs meer dan 90 procent; bij gediplomeerde leerlingen gaat om 59 procent vsv-ers. Als alleen wordt ingezoomd op leerlingen die na uitstroom starten met een mbo-opleiding, loopt het vsv-percentage na een aantal jaren op tot circa 50-60 procent (niet in de figuren).

Bij Link It was zichtbaar dat, als gevolg van een groter aandeel gediplomeerden, nieuwere uitstroomcohorten minder vaak vsv-er worden dan oudere uitstroomcohorten. Dat is bij Do It niet het geval. Opvallend is wel dat het percentage leerlingen dat er op termijn in slaagt een startkwalificatie te behalen wel iets groter lijkt te zijn onder de nieuwere uitstroomcohorten (zie figuur 3.8). Zo heeft ruim 17 procent van de leerlingen uit 2011-2012 een startkwalificatie op zak twee jaar na uitstroom, tegenover 6 procent van de leerlingen uit 2009-2010 die twee jaar na uitstroom een startkwalificatie in bezit hadden.

In absolute zin echter, slagen de meeste leerlingen er (op termijn) niet in om een startkwalificatie te behalen. Vier jaar na uitstroom heeft maar 18 procent van de leer-

lingen een startkwalificatie. Dat percentage zal nauwelijks verder op gaan lopen, omdat vrijwel niemand van deze leerlingen nog in opleiding is.

Figuur 3.8 – Percentage SK onder Do It leerlingen, op verschillende peilmomenten

We concluderen dat het succes van Do It leerlingen in het vervolgonderwijs – in termen van het behalen van een startkwalificatie – beperkt is. Dit is te wijten aan de zware problematiek van velen en deels ook het gevolg van beperkte cognitieve vermogens van een aantal van de leerlingen. De taal- en rekenvereisten die in de entreeopleiding (en ook in het vmbo-b) worden gesteld voor doorstroom naar mbo-niveau 2 zullen voor een deel van de Do It leerlingen niet haalbaar zijn. Omdat deze leerlingen aangewezen zijn op de uitstroomrichting arbeidsmarkt binnen de entreeopleiding, blijft de aanbeveling – in lijn met wat ook al in de voorgaande rapportages is geconcludeerd – om in te zetten op deze uitstroomrichting binnen de entreeopleiding. Hoewel ook hier beperkingen van te noemen zijn – zo móet er sprake zijn van drie dagen onderwijs en is stage dus beperkt tot twee dagen per week; de jeugdwerkloosheid blijft hoog – laten de gepresenteerde cijfers zien dat doorstroom naar vervolgonderwijs voor veel jongeren ook niet succesvol is. Op termijn wordt naar schatting 50-60 procent van de jongeren die zijn doorgestroomd naar het mbo vsv-er.

In het vormgeven van de uitstroomrichting werk zou de transitie naar werk een belangrijk onderdeel moeten zijn. De afstemming met ketenpartners hierover, waaronder de Gemeente Utrecht, verloopt via de werkgroep 'Kansen voor jongeren in een kwetsbare positie'.

3.2.5 I-klas

In 2013-2014 is OPDC Utrecht gestart met een zogenaamde Integratieklas. Later dat schooljaar is een tweede klas gestart. In totaal hebben in 2013-2014 24 leerlingen in één van deze I-klassen gezeten. Vijf leerlingen zijn uitgestroomd. Zij zaten in leerjaar 1 (1x), 2 havo (2x) en 3 vmbo-b (2x).

Drie van de vijf leerlingen zaten al langer op OPDC Utrecht, twee bij Start It en één leerling bij Make It. Deze drie leerlingen hebben alle drie minimaal twee jaar op OPDC Utrecht gezeten. De andere twee leerlingen slechts enkele maanden.

Omdat het aantal uitgestroomde leerlingen klein is en de I-klassen nog maar kort bestaan wordt in deze paragraaf slechts kort stilgestaan bij de uitgestroomde leerlingen. In de komende jaren moet monitoring meer inzicht bieden in het succes van de leerlingen na uitstroom uit de I-klas. Pas dan wordt meer duidelijk over de mate waarin het lukt om leerlingen naar regulier onderwijs terug te schakelen en kan antwoord worden gegeven op de vraag in hoeverre leerlingen op termijn succesvol zijn in het (vervolg)onderwijs.

Uitstroombestemming

Leerlingen uit de I-klassen hebben te maken met zware internaliserende problematiek. Bij uitstroom zijn drie leerlingen geschakeld naar het VSO, twee naar VO. In oktober 2014 – enkele maanden na uitstroom – zitten alle leerlingen op de beoogde plek.

Een relatief groot deel van de leerlingen is geschakeld naar het VSO. De “diagnostische” plaatsingen hebben geleid tot een passende plek in het VSO. De komende jaren zal moeten blijken hoe de uitstroom zich zal ontwikkelen en of het meer leerlingen lukt terug te stromen naar regulier onderwijs.

3.3 Samenvattende conclusies

In de voorliggende paragrafen is ingegaan op de mate waarin OPDC Utrecht bijdraagt aan een *doorgaande schoolloopbaan* van leerlingen. Het realiseren van een doorgaande schoolloopbaan – met passende ondersteuning voor iedere leerling – is één van de hoofdoelen van Passend Onderwijs. Om na te gaan in hoeverre een doorgaande schoolloopbaan voor leerlingen op het OPDC gerealiseerd wordt is in dit hoofdstuk stilgestaan bij twee onderwerpen:

- De herkomst van leerlingen voor instroom in OPDC Utrecht. Hier speelde specifiek de vraag in hoeverre OPDC Utrecht functioneert als brugvoorziening, zowel van als naar regulier onderwijs (VO, mbo) en van (en naar) VSO;
- De uitstroom van leerlingen en het succes op langere termijn.

We concluderen dat de tussenpositie van OPDC Utrecht steeds beter wordt en met name de route VSO-OPDC beter en scherper gedefinieerd is. Vanaf het schooljaar 2013-2014 zijn de eerste leerlingen vanuit het VSO geschakeld naar het OPDC, met het idee na diplomering verder te studeren in het mbo. In 2014-2015 zet deze ontwikkeling zich verder door.

Dit geldt echter niet voor de route VO/mbo - entreeopleiding OPDC. OPDC Utrecht bedient ook overbelaste leerlingen van mbo-niveau 1. Uit ander onderzoek komt naar voren dat naar schatting een kwart van de leerlingen in de mbo-1-opleidingen (in 2013-2014) van ROC Midden Nederland en MBO Utrecht overbelast is. Hoewel in 2013-2014 58 leerlingen onderwijs volgden binnen Do It, zouden dit in werkelijkheid (fors) meer kunnen zijn. Voor deze leerlingen zou OPDC Utrecht mogelijk een beter *passende plek* zijn dan de mbo-opleiding op locatie van het ROC. De routing van leerlingen vanuit het vmbo naar de reguliere entreeopleidingen in het mbo versus de entreeopleiding voor overbelaste studenten op OPDC Utrecht is dan ook een punt van aandacht voor het projectteam de Overstap en de mbo-instellingen in Utrecht.

De hierboven al eerder genoemde route OPDC-VSO loopt ook andersom, dus van OPDC naar VSO. Nog altijd stroomt een fors deel van de leerlingen van Start It en Make It – zo'n 29 procent – uit naar het VSO. Hoewel OPDC Utrecht functioneert als brug tussen regulier en speciaal onderwijs en er om die reden ook altijd een route OPDC-VSO zal zijn, ligt de omvang van deze route al jaren op een relatief hoog niveau. We kunnen voorzichtig concluderen dat deze route in de schoolloopbaan van de leerlingen wel iets naar voren opschuift, dat wil zeggen dat de schakeling al in een eerder stadium (vaker in de onderbouw) plaatsvindt. Toch blijft, vergelijkbaar met de voorgaande metingen, de vraag bestaan in welke mate OPDC Utrecht voor een bepaalde groep leerlingen nog te veel als voorziening voor zware zorg functioneert. De acties die eerder al door het Loket Passend Onderwijs zijn genomen om deze doorstroom te verlagen, hebben nog niet tot resultaat geleid. Betrokkenen blijven echter bij hun verwachting dat de route de komende jaren kleiner zal worden.

Op langere termijn is een deel van de leerlingen succesvol in het vervolgen van de schoolloopbaan, maar niet alle leerlingen. Enkele dingen vallen op:

- Het vsv-percentages loopt op zodra leerlingen 18 worden. Dat is met name goed zichtbaar bij oud Start It en Make It leerlingen. Ongeveer een derde (Make It) tot de helft (Start It) van de vsv-ers haalt wel een mbo-1 diploma. Het aantal startkwalificaties ligt nog laag, maar de meeste leerlingen zijn hier wel naar op weg.
- Uitstroom van het OPDC mèt diploma lijkt de kans op voortijdig schoolverlaten te verkleinen. Dat is bij Link It zichtbaar in vergelijking tussen de uitstroomcohorten 2009-2010 en 2010-2011 enerzijds en de nieuwere uitstroomcohorten anderzijds. In de latere uitstroomcohorten hebben (vrijwel) alle leerlingen een vmbo-diploma behaald. In de oudere cohorten omvatte Link It ook leerjaar 3 en hebben niet alle leerlingen een vo-diploma behaald (ook niet later in hun schoolloopbaan). Ook bij Do It

maakt een vergelijking tussen de leerlingen met AKA-diploma en leerlingen zonder AKA-diploma zichtbaar dat een diploma de kans op vsv kleiner maakt. De verwachting is dat het percentage leerlingen dat een startkwalificatie weet te behalen bij oud Link It leerlingen de komende jaren nog flink zal toenemen. De vooruitzichten hierop zijn gunstig. Dat geldt niet voor oud Do It leerlingen, het percentage vsv-ers loopt daar op tot boven de 70 procent. Hier geldt dat niveau 1 voor veel leerlingen het maximaal haalbare is. Met de komst van de taal- en rekenen in het mbo lijkt extra inzet op de uitstroomrichting arbeidsmarkt binnen de entreeopleiding belangrijk.

Bijlage 1 – Geïnterviewde personen

Naam	Functie
Kees Brouwer	Directeur OPDC Utrecht
Ank Jeurissen	Directeur Samenwerkingsverband VO Utrecht en Stichtse Vecht
Frans Jordaan	Teamleider Team Passend Onderwijs
Mariska Rijdsdijk	Coördinator De Overstap
Wim van Ruitenbeek	Directeur VSO Pelscollege
Janine Zanen	Coördinator Loket Passend Onderwijs

Bijlage 2 – Methodiek van de probleemprofielen

Er is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. De typologie bestaat uit vijf hoofdcategorieën (profielen), namelijk gedragsproblematiek,

persoonlijke problematiek, problemen in de studiehouding, problemen met het niveau en loopbaanproblematiek. De zesde categorie bestaat uit overige problematiek. In elk van de hoofdcategorieën vallen diverse soorten problemen.

In het profiel Gedragsproblematiek zijn alle vormen van problemen in het gedrag en sociaal-emotionele problemen opgenomen. De meeste geïndiceerde stoornissen, zoals stoornissen in het autismespectrum en veelvoorkomende stoornissen als ADHD en ADD, vallen binnen dit profiel. Het profiel Persoonlijke problematiek omvat problemen in de thuis- of gezinssituatie, gezondheidsproblemen, inclusief fysieke beperkingen, verslavingsproblemen en financiële problemen.

De genoemde twee profielen hebben betrekking op de persoon zelf en op zijn of haar privésituatie. De andere drie profielen gaan over de studie. Problemen met de studiehouding/vaardigheden omvat problemen rondom motivatie, leerhouding en verzuim. Het profiel Problemen met het studieniveau verwijst expliciet naar problemen door leerachterstanden, een te hoog studieniveau en problemen met de Nederlandse taal. Het laatste profiel van de Loopbaanproblematiek heeft betrekking op studiekeuzeproblemen en studiewisselingen, inclusief afstroom.

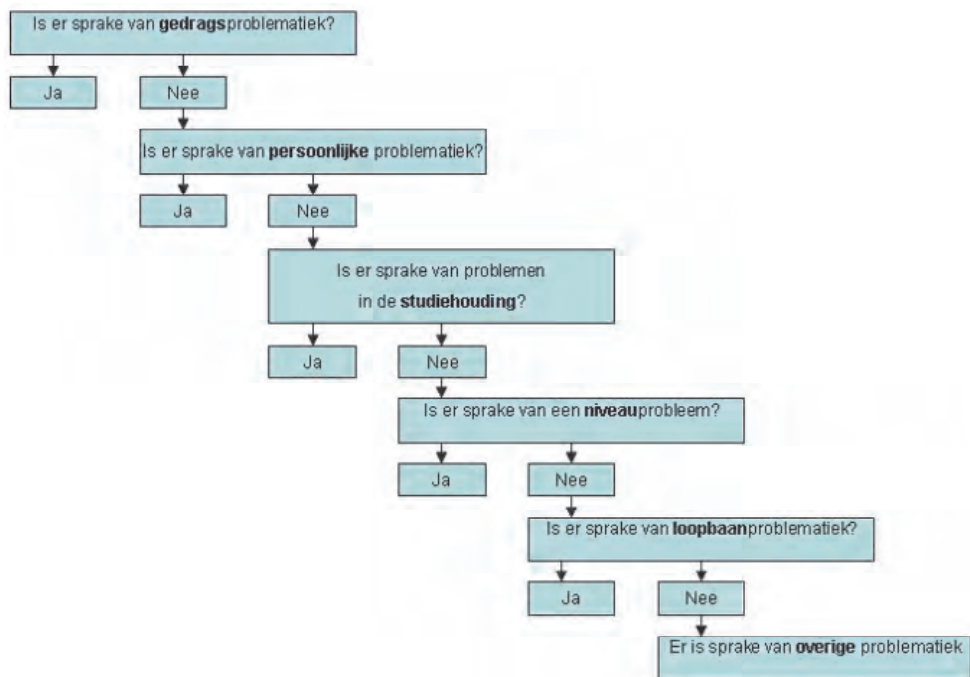
De namen van de profielen zijn zo gekozen dat ze de hoofdmoot van de problemen binnen het profiel omvatten. Dat pakt niet altijd gelukkig uit, omdat bijvoorbeeld onder de noemer gedragsproblematiek ook een flink deel geestelijke gezondheidsproblematiek opgenomen is. De aanduiding gedragsproblematiek is dan ook geen classificatie van problemen, maar louter een verzamelbegrip.

Het schema hieronder geeft weer welke problemen horen bij welk profiel:

<p>Gedragsproblematiek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • agressief, boos • stil, gesloten • druk, niet luisteren • andere specifieke problemen • problemen met gedrag algemeen • onverantwoordelijk (niet aanspreekbaar op gedrag) • gedrag afhankelijk van medicatie • wisselend gedrag / labiel • beïnvloedbaar • kan niet goed tegen kritiek • autoriteitsproblemen • brutaal • komt afspraken niet na • pesten • wordt gepest • faalangst • angstig/bang gedrag • weinig zelfvertrouwen (laag zelfbeeld) • problemen met sociale vaardigheden • depressief gedrag/zelfmoordneigingen
<p>Persoonlijke problematiek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - problemen in thuissituatie/gezinssituatie • gescheiden ouders • ziekte / handicap ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (ook psychisch) • gestorven ouder(s)/gezinleden • agressieve ouder(s)/broer(s)/zus(sen)/familieleden • financiële problemen / schuldsanering thuis • ouder(s)/broer(s)/zus(sen) in detentie/criminaliteit van familieleden • gezinsvoogd/OTS/uithuisplaatsing • pedagogische onmacht bij ouder(s) • heel groot gezin • verslavingsproblemen ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (bv. alcohol, drugs) • gezin/opvoeding biedt geen structuur • in crisisopvang (gezet) • veel ruzie in thuissituatie • geen steun van thuis/ niet betrokken • andere specifieke problemen • problemen in thuissituatie algemeen - problemen in lichamelijke situatie (medisch/gezondheid) • chronische ziekte (bijv. astma, diabetes, etc.) • visuele beperking (bijv. (gedeeltelijk) blind) • auditieve beperking (bijv. (gedeeltelijk) doof) • motorische beperking (bijv. verlamming, spasmes, in rolstoel) / motorische problemen • energetische beperking (bijv. vermoeidheidsklachten, slaapproblemen, verstoord dag-nachtritme)

	<ul style="list-style-type: none"> • beperking in spreken of taalgebruik (bijv. stotteren, afasie) • gebruikt medicijnen • overgewicht • migraine / hoofdpijnen • andere specifieke klachten • problemen / klachten met gezondheid algemeen <ul style="list-style-type: none"> - problemen met verslaving • alcoholverslaving • drugsverslaving • computer/ game verslaving (bv. internet, chatten, (online) games) • gokverslaving • andere specifieke verslaving • verslaving algemeen <ul style="list-style-type: none"> - problemen met financiën • schulden • onvoldoende inkomen • andere specifieke financiële problemen problemen met financiën algemeen
Problemen in de studiehouding / studievaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • motivatieproblemen • concentratieproblemen • nooit op tijd werk af (tempo) • verzuimt / spijbelt veel • weinig doorzettingsvermogen • onzelfstandig • werkt te snel (daardoor onnauwkeurig) • huiswerk niet in orde • heeft geen structuur • problemen/moeite met plannen • andere specifieke problemen • problemen met studiehouding algemeen
Niveauproblematiek	<ul style="list-style-type: none"> • leerachterstand technisch lezen (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand begrijpend lezen (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand spelling (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand (inzichtelijk) rekenen (leerachterstand ≥ 0.25) • problemen met Nederlandse taal • andere specifieke problemen
Loopbaanproblematiek	<ul style="list-style-type: none"> • problemen met studie/beroepskeuze • andere specifieke loopbaanproblemen • loopbaanproblemen algemeen

Figuur 1 – Overzicht hiërarchische ordening problematiek

Bijlage 3 – Realisatie van doelen per probleemgebied

	Doel behaald	Doel niet behaald	Doel deels behaald (sommige wel, sommige niet)	Doel deels behaald (wel verbeterd)	Onduid- lijk	Totaal N (= 100%)
	%	%	%	%	%	Aantal
Cognitieve en didactische ontw./loopbaan						
• vaststellen van achterstanden of niveau	50	13	35	2	-	48
• verbeteren / inhalen van achterstanden	34	21	34	11	-	53
• verbeteren van de cijfers voor (bepaalde) vakken / leergebieden	36	14	43	7	-	14
• behalen diploma	53	28	14	6	-	36
• zicht op (uitstroom)mogelijkheden van de leerling	50	8	39	4	-	26
• oriëntatie door leerling op mogelijke vervolgstappen/uitstroom	50	17	27	7	-	30
• ontwikkelen van zelfinzicht in eigen kunnen bij/door leerling	100	-	-	-	-	3
• instromen in regulier onderwijs	38	6	38	13	6	16
• omgaan/hulp met beperkingen	33	17	33	-	17	6
• (portfolio) opdrachten maken	-	67	33	-	-	3
• functioneren op hoogst haalbaar/eigen niveau	41	24	35	-	-	17
• anders	30	30	10	30	-	10
Werkhouding						
• aanleren van een vaardigheid mbt school	42	19	16	22	-	99
• aanleren van een (be- roeps)vaardigheid (mbt stage)	31	31	31	8	-	13
• verbeteren van de houding	39	23	17	22	-	91
• stage lopen ivm eisen AKA	42	33	25	-	-	12
• anders	25	75	-	-	-	4
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling						
• afleren of verminderen van negatief gedrag	21	15	32	32	-	34
• leren luisteren, opvolgen van autoriteit of regels, leren nakomen van afspraken	32	25	22	22	-	60

	Doel behaald	Doel niet behaald	Doel deels behaald (sommige wel, sommige niet)	Doel deels behaald (wel verbeterd)	Onduidelijk	Totaal N (= 100%)
	%	%	%	%	%	Aantal
• veranderen of verbeteren van de omgang met anderen	29	19	15	37	-	65
• verbeteren van sociale vaardigheden	29	13	21	38	-	24
• verbeteren van zelfvertrouwen of prestatie-motivatie, verminderen van faalangst	43	7	11	39	-	28
• verminderen van negatieve gevoelens of depressiviteit, leerling zich prettig laten voelen	44	22	-	33	-	9
• leerling inzicht bieden in eigen gedrag	27	16	16	41	-	44
• leren openstellen voor anderen/ omgaan feedback leeftijdsgenoten	33	33	17	17	-	6
• verbeteren zelfstandigheid en/of zelfredzaamheid	14	29	14	43	-	7
• verbeteren/zicht krijgen op (realistisch) zelfbeeld	25	13	-	63	-	8
• omgaan met conflicten	50	14	7	29	-	14
• weerbaarder worden	20	20	40	20	-	5
• anders	33	17	17	33	-	12
Veiligheid en verzuim						
• terugdringen verzuim / op tijd komen	23	49	8	21	-	39
• inschakelen derde om verzuim terug te dringen	-	-	100	-	-	1
• onveilige situaties rondom oude school uit de weg gaan	-	33	33	33	-	3
• veilige sfeer in en buiten school	-	100	-	-	-	2
• anders	-	100	-	-	-	2
Thuisituatie en vrije tijd						
• opzetten of intensiveren van contacten met ouders/verzorgers	67	11	7	15	-	27
• vergroten van betrokkenheid van de ouders/verzorgers	58	5	11	26	-	19
• inschakelen of intensiveren van contacten met externe partijen	36	18	18	27	-	11
• onderzoek naar benodigde hulpverlening of ondersteuning voor leerling	82	-	18	-	-	11
• onderzoek naar geschikte woonsituatie voor leerling	100	-	-	-	-	2
• anders	40	27	13	20	-	15

	Doel behaald	Doel niet behaald	Doel deels behaald (sommige wel, sommige niet)	Doel deels behaald (wel verbeterd)	Onduide- lijk	Totaal N (= 100%)
	%	%	%	%	%	Aantal
Gezondheid						
• onderzoek naar lichamelijke of geestelijke klachten/problemen	33	33	-	33	-	3
• inschakelen van medische of geestelijke hulp	25	-	25	50	-	4
• overtuigen van noodzakelijkheid van medische of geestelijke hulp bij problemen van de leerling	-	50	-	50	-	2
• aanleren of verbeteren van therapietrouw en/of inname van medicijnen	17	17	33	33	-	6
• zoeken naar haalbare combinatie van school en gezondheidsklachten / minder ziek zijn	14	14	14	57	-	7
• anders	14	57	14	14	-	7

Bijlage 4 – Realisatie van doelen per leerling

Leerling	Gemiddelde score (0-2)	Aantal probleemgebieden waarop doelen zijn gesteld	% probleemgebieden waarop doelen <i>volledig</i> zijn behaald	% probleemgebieden waarop doelen <i>deels</i> zijn behaald	% probleemgebieden waarop doelen <i>niet</i> zijn behaald	Programma OPDC Utrecht	Uitstroombestemming
1	0	4	0	0	100	Do It	Leerplicht
2	0	5	0	0	100	Do It	VSO
3	0	6	0	0	100	Do It	VSO
4	0	3	0	0	100	Link It	VSO
5	0	3	0	0	100	Make It	MBO
6	0	2	0	0	100	Make It	VO
7	0	2	0	0	100	i-klas	VO
8	0,17	6	0	17	83	Make It	VSO
9	0,2	5	0	20	80	Do It	Werk
10	0,2	5	0	20	80	Make It	VSO
11	0,2	5	0	20	80	Make It	VSO
12	0,25	4	0	25	75	Do It	Leerplicht
13	0,25	4	0	25	75	Make It	VSO
14	0,25	4	0	25	75	Make It	VSO
15	0,33	3	0	33	67	Do It	Leerplicht
16	0,33	3	0	33	67	Do It	MBO
17	0,33	3	0	33	67	i-klas	VSO
18	0,33	3	0	33	67	i-klas	VSO
19	0,33	3	0	33	67	Start It	Praktijkonderwijs
20	0,4	5	0	40	60	Make It	Praktijkonderwijs
21	0,5	4	25	0	75	Make It	Praktijkonderwijs
22	0,5	4	25	0	75	Do It	VSV
23	0,5	4	0	50	50	Start It	VSO
24	0,6	5	20	20	60	Make It	Praktijkonderwijs
25	0,6	5	0	60	40	i-klas	VSO

26	0,6	5	0	60	40	Start It	VSO
27	0,6	5	0	60	40	Link It	VO
28	0,67	3	33	0	67	Do It	MBO
29	0,67	3	0	67	33	Do It	Onbekend
30	0,67	3	33	0	67	Do It	Werk
31	0,67	3	0	67	33	Do It	Werk
32	0,67	3	0	67	33	Start It	VSO
33	0,75	4	25	25	50	Do It	Werk
34	0,75	4	0	75	25	Make It	Verhuizing
35	0,75	4	25	25	50	Make It	VO
36	0,75	4	25	25	50	Start It	VSO
37	0,75	4	25	25	50	Start It	VO
38	0,75	4	0	75	25	Start It	Verhuizing
39	0,8	5	0	80	20	Start It	VO
40	0,8	5	20	40	40	Start It	VSO
41	1	3	0	100	0	Do It	Werk
42	1	3	33	33	33	Do It	Leerplicht
43	1	2	50	0	50	Do It	Onbekend
44	1	3	33	33	33	Do It	MBO
45	1	5	0	100	0	Make It	VO
46	1	3	0	100	0	Link It	MBO
47	1	3	0	100	0	Make It	MBO
48	1	3	0	100	0	Make It	VSO
49	1	3	0	100	0	Make It	VSO
50	1	4	25	50	25	Start It	VSO
51	1	3	0	100	0	Start It	VSO
52	1	4	25	50	25	Make It	VSO
53	1	2	0	100	0	Start It	Praktijkonderwijs
54	1	3	0	100	0	Start It	VO
55	1	5	20	60	20	Start It	Praktijkonderwijs
56	1	4	0	100	0	Start It	VO
57	1	2	0	100	0	Start It	VO
58	1,17	6	17	83	0	Link It	MBO
59	1,2	5	20	80	0	Link It	MBO
60	1,2	5	20	80	0	Link It	MBO
61	1,25	4	25	75	0	Do It	MBO
62	1,25	4	25	75	0	Do It	MBO

63	1,25	4	25	75	0	Link It	MBO
64	1,25	4	25	75	0	Make It	VO
65	1,25	4	25	75	0	Make It	VO
66	1,25	4	25	75	0	Start It	Praktijkonderwijs
67	1,25	4	50	25	25	Start It	VO
68	1,33	3	33	67	0	Do It	Leerplicht
69	1,33	3	33	67	0	Do It	MBO
70	1,33	6	33	67	0	Link It	MBO
71	1,33	3	33	67	0	Link It	VAVO
72	1,33	3	67	0	33	Do It	MBO
73	1,33	3	33	67	0	Link It	MBO
74	1,33	3	33	67	0	Link It	MBO
75	1,33	3	33	67	0	Do It	RMC
76	1,33	3	33	67	0	Make It	VO
77	1,33	3	33	67	0	Do It	MBO
78	1,4	5	40	60	0	Make It	VO
79	1,5	4	50	50	0	Link It	MBO
80	1,5	2	50	50	0	Make It	VO
81	1,5	4	50	50	0	Make It	VO
82	1,5	4	50	50	0	Make It	Praktijkonderwijs
83	1,5	4	50	50	0	Make It	VO
84	1,5	4	50	50	0	Make It	VO
85	1,5	4	50	50	0	Start It	VO
86	1,6	5	60	40	0	Link It	MBO
87	1,6	5	60	40	0	Start It	VSO
88	1,6	5	60	40	0	Do It	Werk
89	1,6	5	60	40	0	Do It	RMC
90	1,67	3	67	33	0	Link It	MBO
91	1,67	3	67	33	0	Start It	VO
92	1,67	3	67	33	0	Start It	VO
93	1,75	4	75	25	0	Do It	RMC
94	1,75	4	75	25	0	Link It	MBO
95	1,75	4	75	25	0	Link It	MBO
96	1,75	4	75	25	0	Link It	MBO
97	1,75	4	75	25	0	Do It	Werk
98	1,75	4	75	25	0	Do It	MBO
99	1,75	4	75	25	0	Make It	VO

100	1,75	4	75	25	0	Make It	VO
101	1,75	4	75	25	0	Make It	VO
102	1,75	4	75	25	0	Start It	VO
103	1,8	5	80	20	0	Link It	MBO
104	1,8	5	80	20	0	Link It	MBO
105	1,8	5	80	20	0	Do It	MBO
106	2	4	100	0	0	Do It	MBO
107	2	3	100	0	0	Link It	MBO
108	2	4	100	0	0	Do It	MBO
109	2	4	100	0	0	Link It	MBO
110	2	3	100	0	0	Link It	MBO
111	2	3	100	0	0	Do It	MBO
112	2	4	100	0	0	Do It	MBO
113	2	4	100	0	0	Do It	Werk
114	2	4	100	0	0	Do It	MBO
115	2	4	100	0	0	Do It	MBO
116	2	3	100	0	0	Do It	MBO
117	2	3	100	0	0	Link It	MBO
118	2	4	100	0	0	Do It	Onbekend
119	2	4	100	0	0	Make It	VO
120	2	4	100	0	0	Make It	VO
121	2	2	100	0	0	Make It	VO
122	2	3	100	0	0	Start It	VO
123	2	4	100	0	0	Make It	VO
124	2	3	100	0	0	Start It	VO
125	2	2	100	0	0	Start It	VO
126	2	4	100	0	0	i-klas	VO
127	2	3	100	0	0	Start It	VO
128	2	4	100	0	0	Start It	VO

Bijlage 5 – Behaalde VO- en MBO-diploma's tot en met oktober 2014

Uitstroomjaar	Diploma	Start It		Link It		Do It		Make It		I-klas	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2009-2010	VO	18	45	4	27	-	-	-	-	-	-
	MBO-1	13	33	-	-	30	56	-	-	-	-
	MBO-2/3/4	2	5	5	33	8	15	-	-	-	-
	Geen diploma	9	23	7	47	16	30	-	-	-	-
2010-2011	VO	24	45	23	74	1	2	-	-	-	-
	MBO-1	7	13	4	13	22	49	-	-	-	-
	MBO-2/3/4	4	8	2	6	9	20	-	-	-	-
	Geen diploma	19	36	4	13	13	29	-	-	-	-
2011-2012	VO	5	14	13	68	-	-	8	30	-	-
	MBO-1	2	5	-	-	21	45	6	22	-	-
	MBO-2/3/4	-	-	2	11	8	17	-	-	-	-
	Geen diploma	30	81	4	21	18	38	13	48	-	-
2012-2013	VO	-	-	12	80	-	-	4	10	-	-
	MBO-1	-	-	2	13	23	68	2	5	-	-
	MBO-2/3/4	-	-	-	-	2	6	-	-	-	-
	Geen diploma	37	100	1	7	9	27	33	85	-	-
2013-2014	VO	-	-	24	92	-	-	-	-	-	-
	MBO-1	-	-	-	-	30	75	-	-	-	-
	MBO-2/3/4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geen diploma	28	100	2	8	10	25	31	100	5	100

OPDC Utrecht is bedoeld voor leerlingen die door een stapeling van problemen, tijdelijk of voor een langere periode niet in het reguliere onderwijs terecht kunnen. Het gaat om jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, die moeite hebben met leren, sociaal-emotionele problemen hebben en/of problemen ondervinden in de thuissituatie. Deze jongeren hebben intensieve begeleiding nodig, die in het reguliere onderwijs niet gegarandeerd kan worden. Gedurende maximaal 24 maanden krijgen de leerlingen op OPDC Utrecht onderwijs, in combinatie met extra ondersteuning en begeleiding. Het doel is terugschakeling naar regulier onderwijs of doorstroom naar vervolgonderwijs (mbo).

Leerlingen van OPDC Utrecht worden sinds de oprichting van OPDC Utrecht in 2009 gevolgd in de Regiomonitor VSV Utrecht. De vijfde meting is eind 2014 uitgevoerd. In deze meting is nadrukkelijk aandacht besteed aan de mate waarin OPDC Utrecht er in slaagt bij te dragen aan de hoofddoelen van Passend Onderwijs: het bieden van een passende plek, ondersteuning op maat en een doorgaande schoolloopbaan voor iedere leerling in het SWV. Bij het OPDC als passende plek is bekeken in hoeverre leerlingen gezien hun problematiek een passende plek wordt geboden. Ook is beschreven in welke mate OPDC Utrecht er in slaagt passende ondersteuning te bieden en problemen van de leerlingen aan te pakken – intern rendement genoemd.

In de vraag naar een doorgaande schoolloopbaan voor iedere leerling is ingegaan op de brugfunctie van OPDC Utrecht tussen het reguliere vo (en mbo) en het VSO. Gekeken is naar de herkomst van de op OPDC Utrecht ingestroomde leerlingen. Daarnaast is stilgestaan bij de uitstroom van OPDC Utrecht, waarbij het extern rendement in termen van behaalde diploma's en startkwalificatie is beschreven.

De Regiomonitor VSV Utrecht heeft tot doel om beleid en maatregelen ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten te monitoren en te evalueren. In de monitor worden jongeren in de provincie Utrecht gevolgd in hun schoolloopbaan. De Regiomonitor is ontwikkeld met financiële steun van de gemeente Utrecht en is ook eigendom van de gemeente Utrecht.

De Regiomonitor wordt uitgevoerd door het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) te Nijmegen.